

Gentrifiering- en segregerande process?

En fallstudie av området Seved och stadsplanerarens inställning till processen.

Författare: Malin Croner

Gentrifiering- en segregerande process?

En fallstudie av området Seved och stadsplanerarens inställning till processen.

Gentrification- a segregating process?

A case study of the area Seved and the the city planner's approach towards the process.

Författare: Malin Croner

Handledare: Helena Mellquist, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Examinator: Bengt Persson, SLU, Institutionen för Landskapsarkitektur, planering och förvaltning.

Omfattning: 15 hp

Nivå och fördjupning: G2E

Kurstitel: Kandidatexamensarbete i Landskapsplanering

Kurskod: EX0650

Ämne: Landskapsplanering

Program: Landskapsarkitektprogrammet

Utgivningsort: Alnarp

Utgivningsår: 2014

Omslagsbild: Malin Croner

Elektronisk publicering: <http://stud.epsilon.slu.se>

Nyckelord: gentrifiering, segregering, Seved, Malmö, filtrering, integrering

SLU, Sveriges lantbruksuniversitet

Fakulteten för landskapsarkitektur, trädgårds- och växtproduktionsvetenskap

Institutionen för landskapsarkitektur, planering och förvaltning

*Stort tack till mina handledare Helena Mellquist och
Ranghild Claesson (tack för lånet av boken!)
och till Hjalmar Falck som ställde upp på intervju.*

Abstract

This study is done with qualitative methods and explores the concept of gentrification and how this process affects the area Seved in Malmö. It discusses how the term is defined in the scientific literature and the links between the gentrification and segregation processes. Through a case study done at Seved done by analysing documents and interviews with the involved actors the study examines if Seved is gentrified and how the city planners approach this.

The term gentrification describes how the inhabitants of an area are changed from a socio-economically disadvantaged group to a socio-economically stronger group. Since it was coined in the 1960's the meaning has expanded into a broader definition. The term may now involve both urban and rural areas and can affect both low-income and high-income areas. Gentrification can be analysed from both an economic and cultural perspective. Today's research suggests that gentrification is part of the segregation process and that it in some cases is accelerated by municipal and state objectives. According to some studies the consequences of gentrification are negative as socio-economically disadvantaged groups are forced to move from their neighbourhood. Others argue that the process has a positive impact on areas and that it has integrating effects. The level of gentrification is largely dependent on the housing policies that have formed the development of the area in question.

Several signs indicate that Seved is at an early stage of gentrification. The case study shows that planners in Malmö stad responsible for the development of the area are aware of this only to some extent. As gentrification is complex it is difficult to know what impact this process will have on the area. Venues such as urban gardening initiatives and arenas for cultural activities attract an urban middle class with high cultural capital. This may accelerate the gentrification and eventually displace the current social groups inhabiting Seved. At the same time these venues bring the inhabitants of the area together as the citizen participation level is high. This can slow the process of gentrification down or help avoid negative consequences

Keywords: gentrification, segregation, Seved, Malmö, filtering, integration

Sammandrag

Denna uppsats har med kvalitativa metoder undersökt begreppet gentrifiering och hur processen påverkar området Seved i Malmö. Här avhandlas hur begreppet definieras i vetenskaplig litteratur och hur gentrifieringsprocessen kopplas till segregationsprocessen. Genom en fallstudie på området Seved, med analys av planeringsdokument och intervjuer med inblandade aktörer, undersöks om Seved gentrifieras och stadsplanerares inställning till detta.

Gentrifiering innebär att invånarna i ett område byts ut från socioekonomiskt svagare grupp till en socioekonomiskt starkare grupp. Sedan begreppet myntades på 60-talet har dess innebörd vidgats och har idag en bred definition. Processen kan beröra såväl urbana som rurala områden samt påverka både låginkomstområden och höginkomstområden. Processen kan analyseras genom ett ekonomiskt och kulturellt perspektiv. Dagens forskning pekar på att gentrifieringen är en del i segregationsprocessen och att den i vissa fall påskyndas av kommunala och statliga målsättningar. Dess konsekvenser är enligt vissa forskare allvarliga då socioekonomiskt svaga grupper trängs bort från sitt bostadsområde. Andra menar att processen endast har positiv påverkan på områden och att den har en integrerande effekt. Gentrifieringsprocessen beror till stor del på bostadspolitiken som har påverkat dess historiska utveckling.

Flera tecken indikerar att Seved befinner sig i en tidig gentrifieringsfas. Fallstudien visar att stadsplanerare och andra makthavare kopplade till utvecklingen i området i viss grad är medvetna om processen. Då gentrifiering är komplext är det svårt att veta vilka konsekvenser detta får. Mötesplatser som odling och kulturella aktiviteter lockar en urban medelklass med stort kulturellt kapital vilket på sikt kan tränga bort svagare grupper. Samtidigt bidrar dessa inslag till mötesplatser där medborgarinflytandet kan bli högt vilket kan bromsa gentrifieringen eller undvika dess negativa konsekvenser.

Nyckelord: gentrifiering, segregering, Seved, Malmö, filtrering, integrering

Innehållsförteckning

Abstract	
Sammandrag	
Innehållsförteckning	
Inledning	6
Bakgrund.....	6
Mål och Syfte	7
Metod och material	7
Gentrifiering i vetenskaplig litteratur.....	8
Definitioner av begreppet.....	8
Kulturell och ekonomisk analys.....	10
Gentrifieringsprocessen	10
Perspektiv på gentrifiering	13
Gentrifieringens koppling till segregering och integrering.....	14
Gentrifieringens uttryck i planeringsdokument	16
Åtgärder mot gentrifiering	17
Sammanfattning teori.....	17
Fallstudie Seved	18
Bakgrund Seved	18
Planeringsdokument.....	20
Andra röster om Seved och gentrifiering	23
Intervju med Områdeskoordinatörn	24
Analys och diskussion.....	26
Gentrifieras Seved?.....	26
Planerarens roll	28
Slutsats	29
Framtida forskning.....	30
Egen reflektion	30
Referenser	32

Inledning

Bakgrund

Är ett nystartat latte-café ett tecken på att en ekonomiskt svagare grupp trängts bort? Vad döljer sig bakom formuleringar som ”kreativt område” och ”charmiga kvarter”? Dessa frågor har gett mig, som vit, latteälskande, medelklasskvinna, grova skuld känslor när jag myst över ruffa områdets charm. Det har gjort att jag vill lära mig mer om begreppet gentrifiering.

Sharon Zukin, amerikansk sociolog som dokumenterat New Yorks förändring sedan 80-talet, menar att gentrifiering tillsammans med migration och globalisering är vår tids viktigaste sociala processer (Svensson, 2013, sid. 56). Gentrifieringens komplexitet fascinerar. Den skapar attraktivitet på tidigare, av medelklassen, negligerade platser och sätter samtidigt igång en process som förstör just den attraktiviteten. Dessutom verkar den ”städa bort” människor som inte har råd att vistas på dessa ytor. Samtidigt växer staden och det är många som jobbar med stadsutveckling som förespråkar blandad befolkningsstruktur vilket gentrifieringens tidiga faser verkar leda till. Processen är en del i vår moderna stadsutveckling. Idag kan vi även konstatera att innerstaden och förorten blir allt mer segregerade vilket går hand i hand med ett alltmer polariserat samhälle. Frågan är om stadsplanerare, landskapsarkitekter, beslutsfattare och andra makthavare är medvetna om detta när de planerar för exempelvis upprustning och nyexploatering. Om gentrifieringen är en del i segregationsprocessen borde vi/de vara väl medvetna om dess habitus då segregationen leder till sämre hälsa och ojämlika boendevillkor.

Malin Söderström (2012) har i sin kandidatuppsats ”Gentrifiering, en undersökning av begreppet och fysisk förändring i Möllevången” undersökt gentrifieringsprocessen i vetenskaplig litteratur och hur Möllevångstorget i Malmö kan ha påverkats av processen. För att få förståelse för stadsplanerarens och landskapsarkitektens roll i processen föreslår hon som framtida forskning att undersöka hur stadsplanerare i Malmö stad förhåller sig till gentrifiering.

Ett område inte långt från Möllevångstorget som de senaste åren fått stor medial uppmärksamhet för dess droghandel och våldsbrott är Seved. Idag verkar dock området gå mot en förändring. Detta beror bland annat på Malmö stads satsning på fem områden som anses ha störst sociala problem, varav Seved är ett av dem. Satsningen kallas Områdesprogrammen och innebär en samordning av projekt som ska förbättra levnadsvillkoren vilket sedan ska kunna spridas i resten av staden. I texten som beskriver Seveds potential pekar man på dess ”centrala geografiska läge, den blandade bebyggelsen och många kreativa människor.” (Malmö stad, 2014).

Med dessa utgångspunkter har jag kommit fram till fyra frågeställningar som är uppdelade i två delar:

Litteraturstudie

Hur beskrivs och definieras gentrifiering i vetenskaplig litteratur?

Hur är gentrifieringsprocessen kopplad till integrerings- och segregeringsprocesser?

Fallstudie

Hur tas gentrifiering i uttryck i planeringsdokument för Seved?

Hur förhåller sig stadsplanerare i Malmö stad till processen?

Mål och Syfte

Syftet är att öka förståelse för gentrifieringsprocessen. För landskapsarkitekter och stadsplanerare är det viktigt att besitta kunskap om processen då den har stor betydelse för människors boende och stadens demografiska och fysiska förändring. Seved är ett intressant område ur detta perspektiv då området går igenom en stor och märkbar förändringsprocess. När Malmö stad beskriver Seveds potential nämner de ”många kreativa människor”. Det är viktigt för alla som jobbar med staden och dess fysiska förändring att veta vad som ligger bakom en sådan formulering och vilka konsekvenser den kan ha.

Målet är att föra en diskussion av begreppet gentrifiering och dess koppling till segregering och integrering kopplat till bostadsområdet Seved. Detta för att ta reda på om, och i så fall hur, processen skulle kunna ha integrerande eller segregeringseffekter på området. Jag vill även få förståelse för planerarnas förhållningssätt till ovan nämnd formulering och andra eventuella ingrepp som kan kopplas till gentrifiering. För att göra detta vill jag intervjua stadsplanerare i Malmö stad och på så sätt ta reda på hur de tänker kring den eventuella gentrifieringsprocessen i Seved.

Metod och material

Jag har gjort en litteraturstudie och en fallstudie där jag använder mig av en kvalitativ metod med en reflexiv tolkning. Inom kvalitativ forskning jobbar forskare med empiri, tolkning, kritisk tolkning och/eller reflektion över sitt språk och sin egen auktoritet. Reflexiv tolkning innebär att forskaren jobbar på fyra olika nivåer. Den första nivån handlar om interaktion med empiriskt material vilket består av utsagor och egna observationer. I mitt fall innebär detta litteraturstudien och fallstudien. Den andra nivån är tolkning, vilket innebär vilken innebörd det empiriska materialet har. I denna uppsats består det av tolkningar och sammanfattningar av litteraturen, planeringsdokumenten och intervjun. Den tredje nivån är kritisk tolkning vilket handlar om ideologi, politik och social reproduktion. I uppsatsen avhandlas denna nivå i analyser och i diskussionskapitlet. Den sista nivån handlar om självkritik och språklig reflektion av den egna texten och forskarens urval. I denna uppsats tas detta upp i det sista kapitlet: Egen reflektion. Reflektionen i detta kvalitativa arbete uppstår i relationen mellan alla dessa nivåer. Under arbetets gång reflekterar jag över mitt resultat. Det är viktigt att ge alla delar lika mycket tyngd. Ingen del är mer bärare av sanningen än någon annan (Alvesson & Skoldberg, 2008, sid. 491-492).

Litteraturstudie

Litteraturstudien resulterar i en sammanfattning mellan (främst) fyra forskares bild av gentrifiering. Inom den svenska forskningen kommer jag först och främst fokusera på Elisabeth Lilja (2011), Karin Hedin (2010) och Erik Clarks (2005) arbeten. För att koppla det till internationell forskning kommer jag studera sociologen Sharon Zukins (2010) arbete. I mitt urval från dessa texter har jag letat efter definitioner av begreppet gentrifiering och hur det kan kopplas till segregering.

Tidigt förstod jag genom google scholar- sökningar på ordet ”gentrifiering” att Elisabeth Lilja är tongivande inom den svenska segregations- och gentrifieringsforskningen. Genom hennes forskning fann jag Sharon Zukin vilket gjorde att jag, efter samtal med min handledare Ragnhild Claesson, valde att fokusera på dessa forskare. Ragnhild rekommenderade mig även att välja Eric Clark. Under min sökning på internet kom jag även över Malin Söderströms kandidatuppsats ”Gentrifiering, en undersökning av begreppet och fysisk förändring i Möllevången”. Hennes val av svenska författare stärkte mitt val av Elisabeth Lilja och gjorde också att jag upptäckte Karin Hedin.

Fallstudie

Med stöd av litteraturstudien vill jag analysera planeringsdokument om Seved från Malmö stad och det kommunala bostadsbolaget Malmö kommunala bostäder (MKB) tillsammans med empiriskt material från tidigare studentarbeten om området. Detta för att försöka skapa mig en bild av om området gentrifieras och i så fall på vilket sätt. Jag har valt att studera planeringsdokumenten då det är dessa som sätter ramarna för hur landskapsarkitekter och stadsplanerare ska jobba.

Planeringsdokumenten är summerade i min jakt på tecken på gentrifiering. För att fördjupa förståelsen för stadsplanerarens roll i processen samt få en större inblick i vad som händer på Seved intervjuar jag Områdeskoordinatoren för Seved. Han har en samordnande roll för hela områdets utveckling och därmed en stor inblick i vad som hänt och kommer hända i Seved. Han besitter även en maktposition då han är anställd av staden och har möjlighet att påverka beslutsfattare.

Avgränsningar

Jag sätter mig inte in i all litteratur kring gentrifiering utan ger en bild av hur de valda författarna definierar gentrifiering. Jag fokuserar på gentrifieringens koppling till segregation och fördjupar mig inte i hur processen uppstår.

Gällande Seved fokuserar jag inte på vad som kommer hända med området. Snarare försöker jag skapa mig en bild av om Seved gentrifieras och i så fall var Seved befinner sig i gentrifieringsprocessen. Jag fokuserar inte på hur de boende påverkas av förändringarna utan på hur Malmö stad ställer sig till processen.

Gentrifiering i vetenskaplig litteratur

Definitioner av begreppet

Jag har valt att jämföra forskarna Sharon Zukins, Elisabeth Lilja & Mats Pemers, Karin Hedin och Eric Clarks definition och beskrivning av begreppet gentrifiering. Sociologen Zukin har studerat processen i New York medan Lilja & Perner, Hedin och Clark bedriver forskning i Sverige.

Begreppet gentrifiering myntades på 1960- talet av sociologen Ruth Glass som iakttog hur medelklassen tog över arbetarklassens kvarter i London (Glass, 1964, sid 7). Detta är dock inte första gången fenomenet uppmärksammades. Redan i mitten av 1800-talet observerade Fredrich Engels hur kapitalstarka individer tog över områden från arbetarklassen som allteftersom fick flytta ut (Clark, 2005, sid. 26). Idag definierar svenska forskarna Lilja & Perner (2010) begreppet såhär:

Gentrifiering definieras som omvandling av socialt marginaliserade och arbetarklassdominerade områden i de centrala stadskärnorna till medelklassområden.
(Lilja & Perner, 2010, sid. 37).

Forskning om gentrifiering i Sverige är inte lika omfattande som i internationell forskning. Det är därför intressant att studera sociologen Sharon Zukins arbete (Lilja & Perner, 2010, sid. 37). Zukin (2010) har sedan 80-talet studerat gentrifiering i New York. I boken *Naked city* kopplar hon begreppet autenticitet till processen. Autenticitet är starkt kopplat till gentrifiering då detta begrepp ofta lockar, och medvetet används för att locka, nya socioekonomiskt starkare grupper till ett område. Autenticitet har vuxit ur spänningen som skapas mellan det ursprungliga och det nya. Med "det ursprungliga" menas det som varje generation ser som originalet då det funnits där under generationens hela livstid. Med "det nya" menas det som generationer själva skapat. Autenticitet

uppstår i spänningen mellan ”det nya” och ”det ursprungliga” där en önskan att bevara det ursprungliga i staden uppstår. Sedan 80-talet har autenticitet blivit ett viktigt ord för kommersiell utveckling av områden. När ett område rubriceras som autentiskt lockar det homogeniserande krafter så som globala investeringar i billiga lägenheter, ombyggnation av offentliga rum, restaurang- och butiks kedjor samt nya lyxlägenheter vilket driver bort äldre och fattigare invånare. När privata investerare och statliga bolag via media försöker attrahera rika bosättare genom att göra om områdets identitet till varumärken försvinner det, som enligt Zukin, gör staden autentisk. Under sin forskning har hon observerat hur homogeniserande ombyggnationer av områden och offentliga rum är. Homogeniseringen är anpassad efter medelklassens smak och blir därför exkluderande för socioekonomiskt svaga grupper som i praktiken får svårt att jobba och leva i staden (a.a., sid. xi). För att illustrera processen citerar hon författaren Hari Kunzuru:

I came to Hackney, for reasons that I guess are not dissimilar to a lot of the bike-riders, creative slackers, live-workers and thrift-store princesses I nod to on the street: because it is full of weird places and eccentric people and has a grubby glamour to it that has not yet stamped out and flattened into the same cloned corporate hell-hole as the rest of Britain. (...) But the thing is, I am partial to a nice piece of raclette.
(Kunzuru, 2005 se Zukin, 2010, sid. 19).

Zukin (2010) menar alltså att gentrifierarna ironiskt nog förstör autenticiteten de själva lockats av. Ett exempel på det är Harlem som länge haft en stark afroamerikansk identitet vilket lockat många gentrifierare och nu även investerare. De senaste åren har gentrifieringsprocessen eskalerat och röster har höjts mot bortträngningar (a.a., sid. 81). Dålig hälsa, arbetslöshet och dåliga skolor karaktäriserar fortfarande området men den fysiska upprustningen av området (och alltfler invånare med hög socioekonomisk status) hotar den historiska identiteten och därmed områdets autenticitet (a.a., sid. 69-94).

Zukin tar även upp stadsodling som ett identitetsskapande och förändrande element i staden. Stadsodling har flera roller i staden men benämns ofta som en bevarare av autenticitet. Odlingars autenticitet har ändrats med tiden, från en gräsrotsrörelse som utmanade statens ägande av mark, till en del av en etnisk identitet, till ett skapande av en kulturell identitet byggd på gentrifierarens värderingar och slutligen en form av matproduktion som svar på medelklassens efterfrågan på närodlad och ekologisk mat. Odlingar kan både vara ett sätt att göra motstånd mot gentrifiering och en del i påskyndandet av gentrifieringsprocessen. Under 70- och 80-talet fördes en kamp i New York mellan staten och statsodlarna där staten ville bebygga statsodlarnas mark i låginkomstområden. Detta skapade protester, inte mot gentrifieringen, utan mot bortforslandet av odlingarna. På så sätt bromsades gentrifieringen. Men odlingarna kan även vara en form av ”det nya”, ett sätt att profilera ett område för att visa på dess attraktivitet. Idag är många av statsodlingarna i New York beroende av ett demokratiskt stöd från boende i området. Detta för att besitta en moralisk rätt till marken de odlar. Detta har inte alltid varit lätt då odlingarna är små och den demografiska förändringen (i form av gentrifiering och invandring) lett till svårigheter att skapa en jämlik dialog och ett enhetligt ursprung (a.a., sid. 196-210).

Enligt Clark (2005) betyder gentrifiering en process där den nya befolkningen på en plats är från en högre socioekonomisk klass än den tidigare befolkningen. Detta i kombination med att den fysiska miljön renoveras genom investeringar. I motsats till Lilja & Pemer (2010) menar Clark att gentrifiering inte bara sker i centrala stadskärnor och arbetarklassområden. Inte heller att den uppkom på 60-talet som Zukin (1987, sid. 221) hävdar. Genom att ha en för smal definition av begreppet gentrifiering riskerar forskare att reproducera och/eller missa fenomenets komplexitet. En bra definition enligt Clark beskriver han i texten *Neoliberalization of Housing in Sweden* tillsammans med Hedin, K., Clark, E., Lundholm, E., & Malmberg, G. (2012): ”Gentrifiering är kanske mer korrekt förstådd som en allmän form av kapitalisering av egendom.” (Harvey 2003,

2006a, 2006b se Hedin et al., 2012, sid. 449). Han betonar den ekonomiska drivkraften bakom gentrifieringen. Clark (2005) konstaterar att ju större socioekonomisk polarisering i samhället i stort, desto större protester från tidiga gentrifierare och de originalboende, vilket kan innebära konflikter. Ju större klasskillnader mellan de nya invånarna och de gamla invånarna desto tydligare märks gentrifieringsprocessen (a.a., sid. 25-27). Lilja (2011) stärker detta när hon talar om hur konsumtion av kultur blir ett konstituerande av klass. Enligt henne är den nya, urbana medelklassen starkt kopplad till innerstaden som en arena för livsstil vilket blir tydligt i gentrifierade innerstadskvarter (a.a., sid. 33). Den urbana medelklassens livsstil blir tydlig i kontrast till arbetarklassens livsstil, särskilt i gentrifierade områden. Ekonomi och kultur är viktiga analysområden för att förstå processens utbredning. Nedan kommer jag redogöra för dessa analyser.

Kulturell och ekonomisk analys

Zukin (2010) har analyserat gentrifieringen utifrån kulturella och ekonomiska faktorer i New York. På samma sätt har Lilja (2011) arbetat i Stockholm. Den kulturella och ekonomiska analysen fokuserar på den förändring medelklassen för med sig när de flyttar in i ett arbetarklassområde samt varför de uppstår och vilka dess konsekvenser är. Inom denna diskurs konstateras att de tidiga gentrifierarna besitter ett stort kulturellt kapital men mindre materiellt. Det kulturella kapitalet manifesteras genom exempelvis konsumtion såsom att äta på speciella restauranger, välja små affärer framför shoppingcentrum och att gå eller cykla framför att ta bilen (Lilja & Pemer, 2010, sid. 38-42).

För att undersöka gentrifiering där man integrerar ekonomi och kultur kan man analysera processen utifrån tre områden. Den första är konsekvenserna av avindustrialiseringen på gentrifieringen och jämföra bostads- och arbetsmarknaden. Den andra innebär att undersöka makthavarnas inställning, både investerare och offentliga aktörer och det tredje analysområdet är hur den rumsliga och byggda miljön förändras i takt med stadens sociala intressen (Zukin, 2010 se Lilja & Pemer, 2010, sid. 41-42). I denna uppsats kommer jag främst fokusera på det andra analysområdet. I kapitlet "Gentrifiering i planeringsdokument" fördjupar jag mig i hur man kan analysera makthavares inställning till gentrifiering. Utöver detta undersöker jag kopplingen mellan gentrifiering, segregering och integrering. För att göra detta behöver jag en djupare förståelse för gentrifieringen. Nedan kommer en klassisk beskrivning av dess förändringsprocess som ger en tydlig bild av hur den skulle kunna se ut.

Gentrifieringsprocessen

Mängder av forskare har utkristalliserat modeller för steg eller faser i gentrifieringsprocessen. I den tidiga gentrifieringsforskningen från 70-talet höll de flesta med om att processen bestod av en början, en mitt och ett slut eller utjämning med resten av staden. (Lees, Slater & Wyly, 2010, sid. 33). Jag kommer i detta avsnitt redogöra för två modeller. Jag har valt att presentera en av de tidiga stegmodellerna av Phillip L. Clay (1979). Modellen har blivit kritiserad för dess generalisering och snävhet. Dock är den relevant då beskrivningar av processen ofta präglas av en början, mitt och slut, även om varje bild av ett områdes förändring är unik. Essensen av den tidiga steg- modellen finns än idag kvar i debatten kring gentrifiering (Lees, Slater & Wyly, 2010, sid. 34). Eftersom stegmodellen är så generell har senare forskning istället fokuserat på vad gentrifieringen beror på. Detta genom att kartlägga dess förekomst med ett historiskt perspektiv vilket jag ger ett exempel på med Hackworth & Smiths (2001) forskning. Detta fördjupar min förståelse av hur forskare definierar begreppet gentrifiering.

Gentrifieringens steg

Clay (1979) har gjort en typologi över fyra steg i gentrifieringsprocessen. Typologin är framtagen

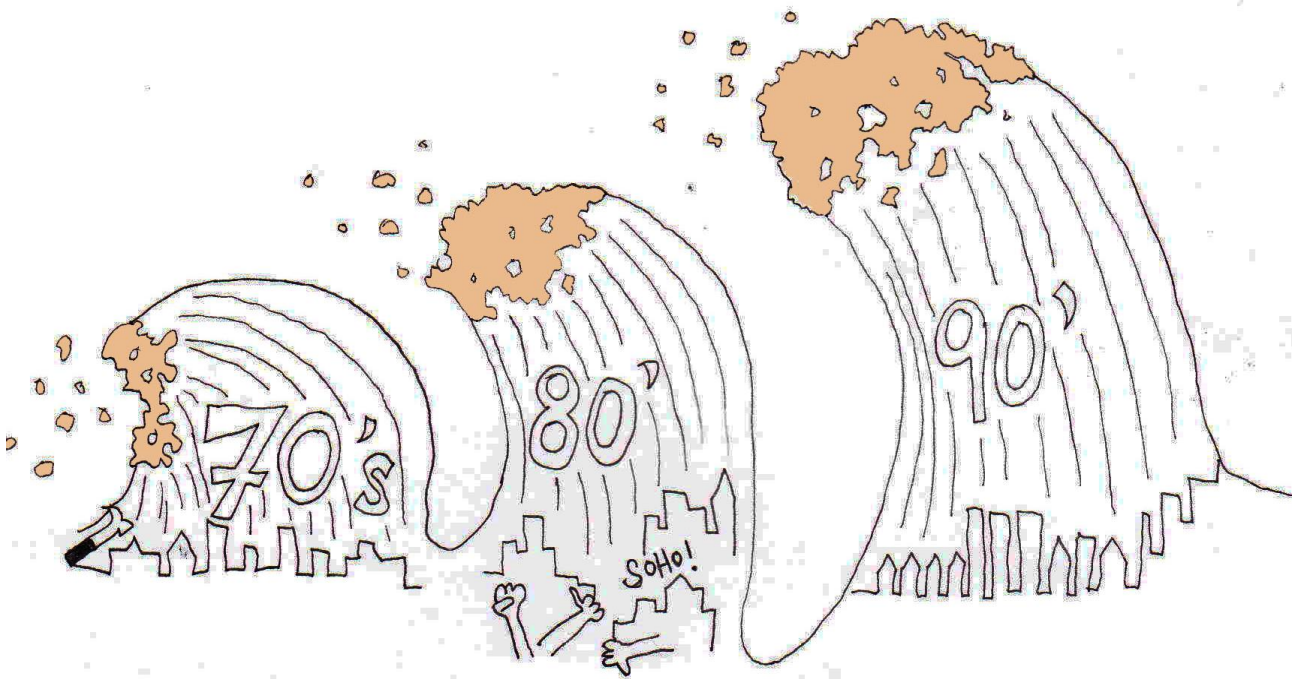
från observationer av städer i USA från sent 60-tal eller tidigt 70-tal. Typologin sträcker sig över den tid han observerat städerna och har därför inget självklart slut. Han menar att få områden har gått igenom en komplett gentrifieringsprocess.

I steg ett flyttar en liten grupp med annan typ av socioekonomisk bakgrund än den befintliga befolkningen in. De nyinflyttade är ofta designers eller konstnärer som har tid, möjlighet och kunskap att renovera och rehabilitera objekt. Med egna investeringar renoverar de sina lägenheter eller hus. Oftast är området endast två - tre kvarter. Nästan ingen medial uppmärksamhet riktas till området och när det väl börjar uppmärksammas är processen redan igång. Ryktet om området sprids dock i ett tidigt stadium. Nästan ingen typ av bortträngning sker då de nyinflyttade hyr eller köper lägenheter utan att påverka marknaden.

I steg två flyttar fler människor, från samma grupp som i steg ett, in i området. Dessa individer kommer senare att betraktas som veteraner i området. De fortsätter renovera lägenheter och hus för egen användning. Småskaliga investerare börjar renovera ett fåtal fastigheter och i undantagsfall även storskaliga investerare. Marknaden i området är dock fortfarande osäker och fastigheterna är fortfarande billiga. Därför letar investerarna efter objekt som är lätta att ta över från exempelvis oseriösa hyresvärdar och statligt ägda fastigheter. Medial uppmärksamhet riktas mot området och om området byter namn sker det oftast i detta steg. Vid denna tidpunkt sker en viss grad av bortträngning då hyresrätter försvinner alltmer.

I steg tre börjar människor från andra yrkesgrupper flytta in i området, tillsammans med individer från den första gruppen. Individerna från den första gruppen ser boendet som en livsstil medan individer från den nya gruppen ser boendet som en investering. Lägenheter fortsätter att renoveras och rehabiliteras för personligt bruk. Upprustning av fasader och utemiljöer tar vid och förändringen börjar synas i den fysiska miljön. Priser på fastigheter och lägenheter stiger. De välskötta fastigheterna kommer in på medelklassens fastighetsmarknad. Om området är litet och ligger intill ett liknande område sprider sig gentrifieringen. I steg tre får området stor medial uppmärksamhet och betraktas numera som tryggt. Hyresvärdarna drar nytta av berömmelsen och höjer hyrorna utan att höja standarden. Därmed fortsätter och ökar bortträngningen. I detta steg sker också en hel del förändringar inom organisationen av det lokala samhället. Medelklassen sätter krav på kommunen att skapa medborgarmedverkan och skyddande åtgärder mot brottslighet. I vissa fall kan detta leda till spänningar mellan befolkningen med medelklassbakgrund och befolkningen från arbetarklassen.

I steg fyra fortsätter medelklassen att flytta in. Individer från den finansiella sektorn ökar. Små butiker, och serviceenheter uppkommer. Priserna på hyror och lägenheter fortsätter öka. Lägenheter börjar hyras ut i andrahand till människor med medelklassbakgrund som inte vill investera i ett boende (exempelvis fränskilda, unga par och singlar). Detta breddar inkomstspannet på de boende i området. Bortträngningen fortsätter att öka men den gäller inte bara hyresgäster utan även ägare till bostadsrätter. Processen är nu så vedertagen att protesterna och åtgärderna för att stoppa bortträngningen är mycket få (Clay, 1979, sid. 37-38).

Figur 2: Gentrifieringens historiska epoker (Malin Croner, 2014).

Gentrifieringens historiska utveckling

Under slutet av 1900-talet har forskare kommit fram till vad som påverkar gentrifieringens alla steg: regional bostadsmarknad, nationella och globala urbana system, demografi och politiska beslut. Det senare har lett till ett annat sätt att se på gentrifiering, nämligen hur gentrifiering uppkommer i epoker eller vågor parallellt med förändringar i ekonomin och politiken (Lees, Slater & Wyly, 2010, sid. 35). Enligt Hackworth och Smith (2001) uppkom den första vågen under tidigt 70-tal och karaktäriserades av småskalighet och statlig upprustning av områden. Vågen ebbade ut när ekonomin i USA försämrades 1973-1977. Den andra vågen tog fart i slutet av 70-talet och spred gentrifieringen till flera städer (Hackworth & Smith, 2001, sid. 68). Processen påverkade såväl ekonomin som kulturen inte minst i New York där SoHo blev ett välkänt område för konstnärer (Zukin, 1982 se Hackworth & Smith, 2001, sid. 68). Denna våg karaktäriserades av stora sociala klyftor och väckte protester då gentrifieringen ledde till massiv bortträngning, ekonomisk ojämlikhet, rasism och hemlöshet (Lees, Slater & Wyly, 2010, sid. 35). Mellan den andra och den tredje vågen gick gentrifieringen ner, parallellt med den ekonomiska krisen i början av 90-talet. Man pratade om en degentrifiering där priser på bostäder sjönk (Hackworth & Smith, 2001, sid. 69). Den tredje vågen började under tidigt 90-tal och påverkade inte bara innerstadsområden utan även arbetarklassområden utanför innerstaden. Storskaliga utvecklare började även investera i gamla industriområden som gentrifierades. (Logan, 1993; Coakley, 1994; Ball 1994 se Hackworth & Smith, 2001, sid. 69). Motståndet mot gentrifieringen minskade då bortträngning i innerstaden var en sådan vedertagen process (Hackworth & Smith, 2001, sid. 69). Politiska beslut fick en allt mer avgörande roll i utvecklingen av processen. Reformen inom bostadspolitik och regleringar av skatteintäkter ökade konkurrensen om skattebetalare. Det drev kommunerna till att jobba hårdare för att locka till sig ekonomiskt starka, skattebetalande invånare. Gentrifieringen var medvetet påskyndad och alltmer polariserande (Lees, Slater & Wyly, 2010, sid. 35). Sedan Hackworth & Smith (2001) skapade sig en bild av gentrifieringens vågor har ytterligare en epok gjort sig känd inom forskningen; supergentrifiering, vilket jag kommer utveckla senare.

Perspektiv på gentrifiering

Forskare är oense om gentrifieringens konsekvenser är positiva eller negativa. Hedin (2010), sammanfattar i sin avhandling om gentrifiering, socialgeografisk polarisering och bostadspolitik, två olika perspektiv på gentrifieringens effekter. Dessa kallas revanschistisk stad – perspektivet och emancipatorisk stad – perspektivet. Med ett revanschistiskt perspektiv på processen betonar forskare gentrifieringens negativa effekter. De menar att gentrifieringsprocesser leder till bortträngning, konflikter och social orättvisa som konsekvenser av nyliberala ideal. Bortträngning anses vara den allvarligaste konsekvensen av gentrifieringen. Forskare skiljer på direkt och indirekt bortträngning. Direkt bortträngning innebär att boende tvingas flytta då exempelvis fastigheter renoveras och hyrorna chockhöjs. Indirekt bortträngning får minst lika allvarliga konsekvenser men kan vara svårare att upptäcka. Den beror på höga priser i attraktiva områden eller andra typer av ojämlik resursfördelning, såsom vikten av kontakter för att ha tillgång till förstahands kontrakt på hyreslägenheter (Hedin, 2010, sid. 15).

Med det emancipatoriska perspektivet ser man på gentrifiering som en förenande kraft som skapar social interaktion, tolerans och kulturell mångfald. Medelklassens pengar ger skatteintäkter, ökar vinsten för lokalt näringsliv och stärker områdets status vilket gynnar alla invånare i området. (Caulfield, 1994; Byrne 2003 se Hedin, 2010, sid. 16). Gällande bortträngning menar Freeman (2006 se Hedin, 2010, sid. 26) att dessa effekter är få. Han definierar bortträngning som ”när ett hushåll tvingas flytta från sin bostad på grund av orsaker som påverkar fastigheten eller dess omedelbara omgivning” (Freeman 2006: 163, Hedins översättning, se Hedin, 2010, sid. 26). Med detta perspektiv, menar Hedin (2010), ignoreras den indirekta bortträngningen. Detta försvagar det emancipatoriska perspektivet då de indirekta bortträngningseffekterna födda ur gentrifieringsprocessen uppfattas som tämligen omfattande (a.a., sid. 27). Byrne (2003 se Hedin, 2010, sid. 16) menar att bortträngning går att koppla till gentrifiering men att processen i sig inte är dålig. Dock, menar han, är det viktigt att staten tar sitt ansvar och förser städer med tillgängliga bostäder för alla samhällsklasser.

Supergentrifiering

Bilden av gentrifiering och dess konsekvenser skiljer sig och har förändrats under årens lopp. Forskare har även konkretiserat olika typer av gentrifiering. Den klassiska gentrifieringen är den som beskrivs av Ruth (1964) och Zukin (2010) där låginkomstområden gentrifieras av socioekonomiskt starkare grupper.

En annan typ av gentrifiering är supergentrifiering som fått stor uppmärksamhet inom gentrifieringsforskningen de senaste åren. Det innebär att befolkningen i ett redan välbärgat område byts ut mot en grupp med ännu högre socioekonomisk status, ofta från finansvärlden. Det är en intensifierad form av gentrifiering som följd av en globaliserad värld (Lilja & Pemer, 2010, sid. 38). Den mesta gentrifieringen (81 %) i Sveriges tre största städer skedde i hög- och medelinkomstområden. Det vill säga supergentrifiering och något som forskare kallar ordinär gentrifiering (gentrifiering i medelinkomstområden). Exempel på supergentrifieringsområden i Malmö är Bellevue och Fridhem (Hedin et al. 2012, sid. 451-454). Att klassisk gentrifiering fått mest uppmärksamhet inom forskning och media beror troligen på dess konsekvenser. Inom klassisk gentrifiering tvingas en marginaliserad grupp flytta medan supergentrifiering leder till att medelklassen tjänar pengar på att deras område uppgraderas (Hedin, 2010, sid. 37). I denna uppsats fördjupar jag mig inte i supergentrifieringens karaktär då min fallstudie är ett låginkomstområde och den eventuella gentrifiering är av klassisk karaktär. Dock tar jag dess konsekvenser i beaktning då de är starkt sammankopplade med polarisering och segregering av våra städer. Supergentrifiering är en del i en process där rika områden blir rikare och fattiga områden blir fattigare. Den andra sidan

av myntet, där fattiga områden blir fattigare, kallas filtrering vilket jag kommer in på i kapitlet nedan.

Gentrifieringens koppling till segregering och integrering

Boendesegregation innebär att olika befolkningsgrupper bor i olika områden. Segregation i sig behöver inte vara något negativt. Men när svaga socioekonomiska gruppers enda alternativ är att flytta till oattraktiva områden med dålig service, boendekvalitet, otrygghet och svaga sociala nätverk utgör segregationen ett hinder för integrationen. Bostadsmarknaden är en stor del i detta, finns det inte tillgängliga lägenheter för alla samhällsklasser i alla områden ökar naturligtvis segregationen. Dock betyder inte detta att alla ”problemområden” är otrygga eller fula. I samhället råder ett klimat där vi tenderar att stigmatisera segregerade områden genom att problematisera dem (Boverket, 2005, sid. 7-9). Jag kommer i detta kapitel fördjupa mig i vad segregation och integration kan betyda, fenomenens koppling till gentrifiering samt bostadspolitikens inverkan på processerna. Detta för att kunna förstå makthavares roll i processen.

Segregering

Det finns olika typer av boendesegregation; demografisk, etnisk och socioekonomisk. Den här uppsatsen berör främst de två senare typerna. Det är dessa faktorer som främst påverkar vart människor får möjlighet att bo. Etnisk segregering handlar om individer med olika ursprung, exempelvis nationalitet, religion eller kultur. Dessa är tätt sammankopplade med socioekonomiska grupper som består av individer med olika inkomst- yrkes – eller sociala grupper. Dessa attribut har betydelse för hur människor kan bo och leva då bland annat ekonomi och förmåga till kommunikation är viktigt för möjlighet till val av bostad (Boverket, 2005, sid. 16).

Segregeringens positiva egenskaper kan bidra till ökad trygghet och social gemenskap. Dock blir den problematisk när livsvillkoren är olika på grund av bostadsområde (Boverket, 2005, sid. 17). Diskussionen om segregering handlar oftast om områden med låg status och där en hög andel av befolkningen har låg inkomst. Sällan talar man om de områden där en hög andel av befolkningen har hög inkomst. Skillnaden mellan dessa områden har, som ovan nämnts, förstärkts av gentrifieringen och framförallt supergentrifieringen under de senaste åren (Lilja & Pemer, 2010, sid. 37). Omflyttningsgraden bidrar till segregationsprocessen och den tenderar att vara hög i resurssvaga områden. Om omflyttningen är hög riskerar den att höjas då den bidrar till en önskan att själv få flytta. I områden som anses attraktiva stannar befolkningen i högre grad än i resurssvaga områden (a.a., sid. 9-10).

Gentrifieringen går att koppla på två sätt till segregering. Dels då processen i dess klassiska form förutsätter att det finns segregerade låginkomstområden att gentrifiera (Beauregard, 1990 se Hedin, 2010, sid. 24). Dels som tecken på socioekonomisk polarisering vilket är en konsekvens av segregationen. Det vill säga att ett gentrifierat område är segregerat från andra typer av områden (Lilja & Pemer, 2010, sid. 37; Hedin et al., 2012, sid 446).

Filtrering

Filtrering är motsatsen till gentrifiering och är på samma sätt som gentrifiering kopplad med segregering. Filtrering innebär att områdets status och fastigheternas ekonomiska värde sänks (Hedin et al., 2012, sid. 454). Filtrering uppstår ofta, men inte alltid, när gentrifiering påbörjas i en del av staden och den ursprungliga befolkningen som blivit bortträngd flyttar till ett nytt område. Filtrering är vanligast i låginkomstområden vilket innebär att processen bidrar till att fattiga områden blir fattigare. På samma sätt som att supergentrifiering bidrar till att rika områden blir rikare. När supergentrifiering, å ena sidan, och filtrering, å andra sidan, ökar är det ett tecken på

socioekonomisk polarisering (Hemmel, 1999; Lees, Slater & Wyly, 2008; Smith, 1979, 1996 se Hedin et al., 2012, sid. 454).

Hedin et al., (2012) har studerat supergentrifiering och filtrering i Stockholm, Göteborg och Malmö under perioden 1986-2001. När de har undersökt fenomenen har de kartlagt 10 % av alla områden med störst inkomstökning (supergentrifiering) respektive störst inkomstminskning (filtrering). Undersökningen visar att båda fenomenen ökat med tiden. Detta är inte bara ett tecken på socioekonomisk polarisering och segregering. Fenomenet visar även ett glapp i välfärden och en ökad segmentering av boendetyper då hyresrätter är överrepresenterade i filtrerade områden och bostadsrätter är överrepresenterade i supergentrifierade områden. De har även konstaterat att fenomenen historiskt sett har ökat vid lågkonjunkturer (Hedin et al., 2012, sid 454-458).

Integrering

Integrering innebär att varje människa har samma grundläggande rättigheter, skyldigheter och möjligheter. Detta genom att alla ska inkluderas i samhället vilket sätter krav på anpassning från alla som lever i det gemensamma samhället (Boverket, 2007, sid. 5). Det har alltså inte samma rumsliga koppling som segregering och är därför inte segregeringens motsats (Boverket, 2005, sid. 7). Forskare skiljer på rumslig integrering och samhällelig integrering. Samhällelig integrering rör medborgerliga rättigheter och strävar efter jämlikhet. Eftersom att boendet är viktigt för att vi ska kunna hålla en god hälsa, ha möjlighet att studera, arbeta och för vår självkänsla och självrespekt är boendet en viktig del i den samhällliga integreringen. Rumslig integrering är tydligare kopplat till segregering då den handlar om att blanda olika befolkningsgrupper i bostadsområden (a.a., sid. 18).

Lilja (2011) menar att homogenisering och gentrifiering av ett område kan ha integrerande effekter för människor vars livsstil stämmer överens med områdets karaktär. Detta kan ha positiva effekter i form av en social och livlig stad vilket attraherar ännu fler människor. Om dragningskraften till ett område är stark betyder det dock att människor negligerar ett annat område. Gentrifieringen leder därför till minskad kontakt mellan olika samhällsklasser eftersom att resurssvaga individer inte kan flytta till attraktiva områden. Detta leder i förlängningen till ännu mer skilda kulturer och identiteter mellan klasserna (a.a., sid. 183-184).

Forskare inom det emancipatoriska perspektivet (som tolkar gentrifiering som en positiv kraft) menar att gentrifiering kan leda till integrering för grupper med låg socioekonomisk status då områdets service förbättras och tryggheten ökar (Hedin, 2010, sid. 27). En del (Andersson 2001, 2004; Andersson E. 2001; Sundlöf 2008 se Lilja & Pemer, 2010, sid. 13) tror även att grannskapseffekter kan påverka individer genom att beteenden sprids med social kontroll. Senare forskning visar dock att individen påverkas av grannskapets socioekonomiska status i liten utsträckning. Däremot kan livsmiljön påverka människans beteende (Lilja & Pemer, 2010, sid. 13), som Boverket (2005, sid. 18) nämnde är boendet en viktig del i människors vardagsliv och hälsa.

Med ett revanschistiskt perspektiv (som tolkar gentrifiering som en negativ kraft, främst på grund av bortträngning) är detta påstående ignorant då processen i förlängningen leder till bortträngning av resurssvaga grupper. Med detta perspektiv betonar man hur lite positiv grannskapseffekt gentrifieringen genererar. Gentrifierarnas val av område innebär, med detta perspektiv, inte social integrering med redan bosatta invånare av annan etnicitet eller socioekonomisk status. I möten på gatan är man varsam tills man blivit bekant som granne vilket bidrar till artiga möten (Zukin, 1987, sid. 221). Kleinhans (se Hedin, 2010, sid.27) pekar på ett exempel i Nederländerna där konsekvenserna av ett bostadsprojekt som verkade för social blandning i värsta fall blev våldsamma och bästa fall konstlade möten.

Bostadspolitik

För att ytterligare förstå kopplingen mellan segregation, rumslig integration, filtrering och gentrifiering kan det vara intressant att försöka förstå hur fenomenen har uppkommit. Forskare hävdar att ökningen av dessa fenomen till stor del beror på utvecklingen av bostadspolitiken som rört sig mot från en socialdemokratisk till en neoliberal politik. Ekonomer har konstaterat att Sverige blivit ett av västvärldens mest liberala, marknadsstyrda bostadsmarknader (Hedin et al., 2012, sid. 444). Så har det inte alltid varit. Sverige har länge haft en uttalad och tydlig bostadspolitik men i mitten på 70-talet drabbades Sverige av en ekonomisk kris vilket ledde till att opinionsbildare föreslog marknadsstyrda lösningar på bostadsproblematiken. Med tiden ledde dessa tankar till att Moderaterna stängde Bostadsdepartementet när de fick makten 1991. Därmed försvann en mängd reglerande lagar som kontrollerade bostadsmarknaden. Därefter har politiker gjort stora reformer i bostadspolitiken. 2008 tog man bort alla formuleringar som rörde jämlikhet, socialt ansvar, hög standard, överkomliga kostnader och god levnadsstandard i budgetförslaget och ersatte de med: ”Målet för bostadspolitiken är en långsiktig, välfungerande bostadsmarknad där konsumentens efterfrågan möter tillgången på bostäder som motsvarar dennes behov.” (Sveriges regering, 2007 se Hedin et al., 2012, sid. 458). Politiker har även underlättat att ta lån på bostäder vilket har satt ekonomiskt svaga grupper i skuld, man har infört skattelättnader på ägande av bostäder samt underlättat för omvandling av hyresrätter till bostadsrätter (Hedin et al. 2012, sid. 458-459). Förändringarna märks i bostadskostnaderna som höjdes under perioden 1986- 2005. Hyrorna i hyresrätter höjdes med 122 % medan kostnader för bostadsrätter höjdes med 41 %, den generella inflationen var 49 %.(a.a., sid. 446). Det finns även färre hyresrätter på marknaden och hemlösheten har fördubblats mellan 1999-2005 (a.a. sid. 459).

Det har alltså blivit svårare och dyrare att bo i hyresrätter och lättare att köpa sin bostad. Idag är som sagt många bostäder i filtrerade områden hyresrätter och bostäder i gentrifierade områden bostadsrätter eller äganderätter. Bostadspolitiken har förstärkt den socioekonomiska polariseringen vilket exempelvis syns i starkt segregerade upplåtelseformer. Därmed är den etniska och socioekonomiska segregationen och polariseringen ett faktum då olika befolkningsgrupper är direkt kopplade till olika upplåtelseformer (Boverket, 2005, sid. 16).

Gentrifieringens uttryck i planeringsdokument

Kommuner har idag, jämfört med nationella instanser, ett stort ansvar för den lokala utvecklingen. Dels jobbar de mot målsättningar om ekonomisk tillväxt och dels för social hållbarhet. Med ett emancipatoriskt perspektiv på gentrifiering kan processen vara användbar för att uppfylla dessa mål. I policy- och planeringsdokument finns flera exempel när kommuner lagt upp visioner vars konsekvenser bidrar till gentrifiering. Gentrifiering driven av kommuners policies är idag så pass vanlig att man talar om ”third way gentrification” vilket är ett nytt sätt att förklara varför gentrifiering uppstår. När third way gentrification uppstår används sällan begreppet gentrifiering i planeringsdokumenten. Istället används ord som: förnyelse, utveckling, revitalisering och uppgradering (Hedin, 2010, sid. 26-27).

Hedin (2010, sid. 25-27) hävdar även att social blandning är ett begrepp vars konsekvenser bidrar till gentrifieringen. Det är vanligt att kommuner hävdar att om man bygger in höginkomsttagare i låginkomstområden kan dessa ha integrerande och positiva grannskapseffekter. Dock planerar man sällan in låginkomsttagare i medelklassområden.

Viktigt att påpeka är att kommuner har allt mindre direkt makt över vad som byggs i staden. Detta på grund av liberal politik som sålt kommunägd mark vilket försvårar för politiker att styra över planeringen med subventioner och dylikt (Strömberg, 2007, sid. 221). När bostadsmarknaden drivs

av privata aktörers vinstintresse är det kanske inte så konstigt om fastighetsägare vill initiera gentrifieringsprocesser. En större, köpstark befolkning har råd att betala mer för boendet. Forskare har hittat flera exempel på hur privata och statliga/kommunala aktörer samarbetar för att påbörja gentrifieringsprocesser genom att använda sig av emancipatorisk retorik (Hedin, 2010, sid. 25).

Åtgärder mot gentrifiering

Forskare inom det revanschistiska perspektivet står eniga om att gentrifieringen leder till bortträngning och är en del i ett allt mer polariserat och segregerat samhälle. Forskare inom det emancipatoriska perspektivet menar att processen kan ha positiva effekter för fattiga som rika och att bortträngningen inte är så dramatisk. De forskare med ett revanschistiskt perspektiv, som jag har fokuserat på, har sammanfattat åtgärder som minskar gentrifieringens negativa effekter och/ eller bromsar dess process.

Zukin (2010, sid. 244- 246) menar att för att staden ska bevara sin autenticitet krävs att makthavare och stadsplanerare respekterar och bevarar den estetiska och sociala autenticiteten. För att göra detta föreslår Zukin bevarandet av låga hyror, hjälp till nystartade småföretag, bevara hantverk och handel med lärlingssystem samt underlätta för gatuförsäljning och stadsodling. Framförallt betonar hon vikten av ett motstånd från en bred publik mot kommersiella krafter och ett stort medborgarinflytande.

Lilja (2011) menar att bortträngningen inte är automatisk och att graden av social, lokal integration är avgörande för gentrifieringens konsekvenser. För att bjuda motstånd mot bortträngning och segregation är det viktigt att de boende har kontroll över sitt boende genom långa kontrakt och ägande. Områden med en stark gemenskap bland de boende ökar möjligheten till organisation vilket också det kan bromsa gentrifieringen (a.a., sid. 31).

Clark (2005, sid. 28) menar att forskare, stadsplanerare och beslutsfattare måste vara väl insatta i gentrifieringens form för att kunna hantera dess politiska utmaning. Makthavare måste medla och skapa relationer mellan de boende som söker kontinuitet och de aktörer med vinstintresse och egendom i området. Hedin (2010) är inne på samma spår och betonar vikten av att forskare bör framföra en varning om gentrifieringsprocessens negativa konsekvenser på bostadsmarknaden. Politiker måste känna till gentrifieringens konsekvenser och förstå varför de bör undvika dem istället för att understödja dem (a.a., sid. 39). Vidare menar hon att beslutsfattare och byggsektorn måste samarbeta för att bygga boende som alla har råd med, underlätta för förstahandskontrakt och att medborgardeltagandet i lokalpolitik ökar (a.a., sid. 27).

Sammanfattning teori

Utifrån de definitioner som studerats i litteraturöversikten är gentrifiering en komplex process som är nära sammankopplad med segregering, filtrering och integrering men även kultur, ekonomi, politik och klass.

Under senare hälften av 1900-talet var gentrifieringen småskalig men har i takt med ökade klassklyftor, demografisk sammansättning och politiska beslut blivit en stor, global process (Hackworth & Smith, 2001). Samtidigt har även segregeringen ökat (Lilja & Pemer, 2010, sid. 15). Gentrifieringen tolkas enligt Hedin et al. (2012) som ett fenomen som tar plats i alla typer av områden och egentligen allra mest i medel- och höginkomstområden. Dock får den allvarliga konsekvenser i form av bortträngning när den sker i låginkomstområden. Gentrifiering kan analyseras utifrån ett ekonomiskt och kulturellt perspektiv.

Det är tydligt att forskningen är tvådelad. Vissa menar att gentrifieringens effekter är positiva och att, om bortträngning uppstår, det är kommunens och statens ansvar att se till att befolkningen har tillgång till ett bra boende (Byrne, 2003 se Hedin, 2010, sid. 16). Tillsammans med statliga och kommunala institutioner uppmuntrar forskare med detta perspektiv till social blandning och upprustning i staden för att generera ekonomisk vinst och social jämlikhet. Vilket i vissa fall leder till att processen påskyndas (Hedin, 2010, sid. 26-27).

Andra forskare, med ett revanschistiskt perspektiv, menar att gentrifiering är starkt sammankopplat till direkt och indirekt bortträngning (Hedin, 2010, sid. 15). Fenomenet visar sig tydligt när klyftorna mellan samhällsklasser är stora vilket bidrar till segregation (Lilja & Pemer, 2010, sid. 37; Hedin et al. 2012, sid 446). Klassisk gentrifiering går även i vissa fall att koppla till segregering då segregerade låginkomstområden är dess grogrund (Beauregard, 1990 se Hedin, 2010, sid. 24). Det finns forskning som visar att gentrifiering är ett konstituerande av klass eftersom att den isolerar olika samhällsklasser i olika bostadsområden (Lilja & Pemer, 2010, sid. 38-40). Utifrån denna tes tycker jag att gentrifiering kan tolkas som en symbol för klassklyftor.

Fallstudie Seved

I denna studie kommer jag försöka ta reda på om Seved påverkas av gentrifieringsprocessen och i så fall hur. Detta kommer jag göra genom att analysera olika planeringsdokument som rör projekt i området. För att ta reda på hur stadsplanerarens inställning till fenomenet kommer jag diskutera resultatet från fallstudien med Områdeskoordinatoren på Seved. Han har stor inblick i utvecklingen av området och arbetet runt den.

Bakgrund Seved

Områdets fysiska avgränsning och karaktär

Seved är ett litet området beläget Södra Sofielund som är en del av Södra innerstaden i Malmö (se figur 3). Södra Sofielund ligger mellan Lönngatan-Lantmannagatan- Ystadvägen- Nobelvägen. Seved består av en kvartersturktur från 1950-talet med 3 - 4 våningar runt torget Sevedsplan. I resten av Södra Sofielund ligger gatuhus från 1800-tal, verksamhetsbyggnader samt flerbostadshus från 1930-tal (Södra innerstadens stadsdelsförvaltning, 2010, sid. 14). I Södra Sofielund dominerar hyresrätter där Malmö kommunala bostäder, MKB, är den största hyresvärden. Det finns även en del bostadsrätter och några få äganderätter. (Stadsbyggnadskontoret, 2012, sid. 11).

Figur 3: Malinö och Seved, © Lantmäteriet, i2012/901

Historia och befolkning

Sofielund har sedan det bebyggdes bebotts till störst del av arbetarklass. Under industrialiseringen i mitten på 1800-talet var behovet av arbetskraft stort och området började utvecklas till ett bostadsområde. Stora delar av området bestod, förutom av bostäder, av koloniträdgårdar. Utvecklingen stod relativt still fram tills 1950-talet då kvarteren Seved och Fritz byggdes runt Sevedsplan (se figur 5) (Södra innerstadens stadsdelsförvaltning, 2010, sid. 14).

I Södra Sofielund bor ca 4 450 invånare varav drygt hälften är mellan 19 - 44 år. Mindre än hälften av invånarna förvärvsarbetar och utbildningsnivån är låg men ökande (Södra innerstadens stadsdelsförvaltning, 2010, sid. 14). Sofielund och Seved anses fortfarande vara arbetarklassområden. Omflyttningen är hög, hela en fjärdedel av befolkningen flyttar in/ut årligen (Karlsson, 2011). Seved har den senaste tiden fått stor medial uppmärksamhet i nationell media. En sökning på "Seved" på Dagens Nyheters hemsida gav 29 träffar och 328 träffar på Sydsvenska dagbladets hemsida. Artiklarna handlar om polisens insatser i området, om hur ungdomsgängen gjort området till ett laglöst land, om brevbärare som inte får dela ut post och längre reportage som beskriver livsvillkoren i ett av Sveriges fattigaste områden. I kontrast till det har en del artiklar på senare tid rapporterat om odlingsnätverket och andra kulturella event i området. Artiklarna är skrivna 2003 – 2014, de flesta skrevs under 2011 (DN, 2014; Sydsvenskan, 2014).

Framtid

I Områdesprogrammet för Seved (nedan följer en djupare beskrivning av Områdesprogrammet) beskriver Malmö stad vilka fysiska förändringar som Seved är i behov av samt vilka projekt som har eller kan påverka området. Bland annat pågår påtryckningar på markägare av rivningstomter för att kunna bygga bostäder. Man planerar en förskola i Södervärn, som är nära beläget, en cykelväg mot Stationen Triangeln samt förbättrad trafiksituation runt Sevedsplan. Köpcentrumet Mobilia och Citytunnelns station vid Triangeln har gett Seved ett mer centralt läge. Detta kommer, enligt Malmö

stad, innebära en ökad efterfrågan på bostäder i området. Köpcentrumet/stadsområdet Mobilia stod klart 2013 och ligger nära Seved, där erbjuds shopping, kultur, friskvård, utbildningslokaler samt bostäder (Södra innerstadens stadsdelsförvaltning, 2010, sid. 15- 16).

Förutom dessa insatser och förändringar pågår idag två stora utvecklingsprojekt relaterade till området. Dels kommer en relativt stor tomt alldeles intill Seved bebyggas (Kvarteret Bryggeriet) och dels kommer ett samarbete mellan fastighetsägare och staden utvecklas (BID Sofielund). Mer om dessa projekt i nästa kapitel.

Planeringsdokument

Områdesprogram

Seved är ett av fem områden som Malmö stad har valt att satsa på under en femårsperiod (2010-2015). Malmö stad definierade Seved tillsammans med Holma/Krocksbäck, Herrgården, Lindängen och senare även Segevång som problemområden. Områdena definierades som problemområden då de var segregerade, befolkningen hade låg utbildning, en allvarlig bostadsproblematik (fastigheterna var i väldigt dåligt skick) samt stor omflyttning. Malmö stads mål med satsningen var att skapa innovationsområden istället för problemområden. Lösningarna som uppkom/uppkommer i varje område skulle/ska inspirera resten av Malmö och Sverige (Falck, 2014). Programmen verkar sammanfattningsvis för att förbättra levnadsvillkoren och att uppgradera den fysiska miljön. Områdesprogrammen jobbar med lokala aktörer som jobbar för de specifika behov som finns på plats. Malmö stad har valt att jobba med avgränsade områden då det underlättar att hitta samarbetspartners och att uppnå lokal förankring. Generellt jobbar Områdesprogrammen med att utveckla god medborgardialog, kunskapsutbyte, kommunikation och uppföljning (Södra innerstadens stadsdelsförvaltning, 2010, sid. 6-9).

På Malmö stads hemsida där Områdesprogrammet för Seved presenteras sammanfattas områdets potential med tre punkter: ”ett centralt geografiskt läge, en blandade bebyggelse och många kreativa människor” (Malmö stad, u.å). I Områdesprogrammet är frasen ”Förnyelse ska ske med varsamhet. Ingen ska trängas ut.” (Södra innerstadens stadsdelsförvaltning, 2010, sid. 13) skriven i stora bokstäver.

BID Sofielund

2015 är satsningen på Områdesprogrammet över. För att permanentera projekten som dragits igång i Seved och Sofielund har Malmö stad använt sig av ett koncept som kallas BID: Business, improvment district. Detta är ett samarbete mellan fastighetsägare, Malmö stad och näringsliv i hela Sofielund. Samarbetet går ut på att fastighetsägare får, utifrån sitt boyta-kvadratmeter, betala en serviceavgift per år. Dessa pengar ska återinvesteras i området, bland annat till upprustning. Tanken är att föreningen ska stärka fastighetsägarnas och de boendes intresse av ett tryggt och rent område. När det finns en stark organisation med ett gemensamt intresse kan de trycka på fastighetsägare som inte är med i föreningen och på så sätt påverka även dem. Föreningen strävar efter att lyfta hela området genom att utveckla bostadsgårdarna, införa gemensam sophantering, eventuellt ha kvartersvärdar som ser till att det är rent. Man vill även skapa nya mötesplatser, plantera in mer grönska tillsammans med de boendes förslag och önskemål, jobba med brottsförebyggande åtgärder och ekologisk hållbarhet (Falck, 2014). Hjalmar Falck, Områdeskoordinator för Seved, målar upp en bild:

Jag skulle vilja jobba med att hitta ställen, som oaser, där man kan vara träffas i området.
Lite som i Köpenhamn där man har öl- kaféer och sånt. Fast vi ska nog inte sälja öl. Men mer
som Möllans ost kanske?
(Falck, 2014).

Hjalmar Falck (2014) menar att man måste ge fastighetsägarna stor plats då de är nyckelaktörer i staden. Det är de som skapar stolthet och trygghet i boendet och även jobbmöjligheter. Samtidigt är det viktigt att det är just ett samarbete med staden för att inte gentrifieringsprocessen ska ta över och för att upprätthålla demokratiska beslut.

När denna uppsats skrevs offentliggjordes nyheten att BID Sofielund skulle genomföras. I olika sociala medier har detta lett till protester och diskussion. Protesterna grundar sig på att de boende känner sig ignorerade. Man är upprörd över att samarbetet satsar på projekt som kommunen och fastighetsägarna tjänar på, inte som de boende har önskat och framförallt att de boende på Seved inte blivit tillfrågade. Detta ges uttryck för på Seveds Facebookgrupp:

Jag är boende på Seved och jag har varken läst eller hört om någon nybildad förening !!!!!
När kom det utskick ang den ? När svarade vi på vad vi tycker och hur vi vill ha det ?
(Hardingz, M., 2014).

Fy fan för Malmö Stad. Ett bevis på det demokratiska underskottet .
(Hasseln, D., 2014).

Ett möte för att organisera sig mot projektet har planerats och affischer sitter i nuläget (maj, 2014) uppe i området:

Figur 4: Kallelse till protestmöte. Foto: Alex Lindskog, 2014.

Översiktsplan Malmö 2000

I Malmö stads gällande Översiktsplan från 2000 är industriområdet intill Seved ett av åtta omvandlings- och förtätningsområden (Stadsbyggnadskontoret, 2001a, sid. 45).

I fördjupningen om Södra innerstaden står skrivet:

Stadsdelen bör göras mer attraktiv för olika slags hushåll. I samband med framtida förnyelse och nybyggnad bör området kompletteras med en del stora och exklusiva lägenheter, något som saknas idag.
(Stadsbyggnadskontoret, 2001b, sid. 276).

Det konstateras även att den enda förtätningsmöjligheten i stadsdelen är vid köpcentrumet Mobilia och Sofielunds industriområde. Seved ligger mellan dessa områden (Stadsbyggnadskontoret, 2001b, sid. 276).

Kvarteret Bryggeriet

Ett av dessa förtätningsprojekt är Kvarteret Bryggeriet som är beläget väster om Lantmannagatan och öster om Seved (se figur 5). Idag består kvarteret av en parkeringsplats, en mataffär, en secondhandbutik, en bilverkstad, en mindre föreningslokal och Föreningarnas hus som innehåller en mängd idrottsföreningar men främst en skejthall och skategymnasium. Framtagandet av planerna för kvarteret har gjorts i dialogmöten på olika platser där människor i området rör sig (Falck, 2014).

Figur 5: Seved och Bryggeriet, © Lantmäteriet, i2012/901.

I planeringsdokumenten till området har Malmö stad formulerat riktlinjer. Dessa är bland annat att planen bör stödja Områdesprogrammet Seveds målsättningar och att utbyggnaden ska bygga vidare på engagemanget i området (bland annat genom odlingsmöjligheter). Gällande befolkning - och lägenhetssammansättning är den enda formulerade riktlinjen: ”ett ökat bestånd av större lägenheter då det stora antalet små lägenheter bör kompletteras. Detta för att öka den sociala blandningen i området.” (Stadsbyggnadskontoret, 2012, sid. 11- 12). MKB är eventuellt intresserade av en tomt i kvarteret (Falck, 2014).

De sammanvägda konsekvenserna för tomten och hela området anses vara övervägande positiva. Man förväntar sig att jämlikheten kommer öka, markanvändningen förbättras, bättre möjligheter för näringslivet, ökad trygghet, större befolkning och ökad grönska. De negativa konsekvenserna är försämrade möjligheter för föreningslivet samt ökat buller och luftföroreningar (Stadsbyggnadskontoret, 2012, sid. 26).

MKB

MKB är Malmöns största hyresvärd vars målsättning är att ”bygga bra bostäder till rimliga priser samt att skapa socialt fungerande boendemiljöer i den bebyggelse som bolaget redan äger och förvaltar.” (MKB, u.å. a). MKB är den största hyresvärden i Södra Sofielund. Det kommunala

bostadsbolaget vill locka nya invånare till staden genom en attraktiv stadsmiljö. Hyresvärden har höga ambitioner att bryta utanförskap, öka integrationen och skapa bra relationer mellan myndigheter och medborgare. Detta ska göras genom sociala projekt och okonventionella metoder (MKB, u.å. a). Några av dessa okonventionella metoder som ägt rum på Seved är ett konstnärshotell, en gratis musikskola och organiserad odling tillsammans med hyresgästerna. Bolaget har även tillsatt en Bosocial utvecklare som innehar en samordnande roll mellan boende i Södra Sofielund och MKB. Han menar att Seveds största problem är oseriösa fastighetsägare (Bringmark, 2010).

MKB har ringat in ett behov av mötesplatser och livsstilsboende till den stora mängd kulturintresserade i området. För att tillgodose detta iordningsställdes 2009 ett konstnärshotell. Det är en källarlokal som hyresgäster kan använda som ateljé (MKB, u.å. b). MKB medar att det är ett bra exempel på hur de jobbar med konst och kultur som en katalysator i områdets utveckling (Lempert, 2013). Ett annat exempel på detta projekt är LIRA som är en gratis musikskola för ungdomar på Seved. MKB erbjuder replokaler, utrustning, el och personal. Projektet genomförs för att locka nya målgrupper till kulturskolan (Södra innerstadens stadsdelsförvaltning, 2010, sid. 16).

MKB har även ett nära samarbete med föreningen Odl i stan som jobbar med odling inom staden. Bland annat har man tillsammans med boende uppfört en större planteringslott i Seved och flera mindre på gårdarna i området. Det är inte bara odlandet som står i fokus, de fyller även ett syfte som mötesplats och länk mellan de boende och fastighetsägarna. MKB informerar sina hyresgäster och framtida hyresgäster om möjligheten till att odla via föreningen (Odl i stan, u.å.). Under Landskapsarkitekturdagen (25/4 2014) på SLU i Alnarp mötte jag Linnea Wettermark från föreningen. Jag berättade att jag skrev om gentrifiering på Seved. Som kommentar på det påpekade Wettermark att många av de nyinflyttade på Seved sökt sig dit på grund av odlingsmöjligheterna (Odl i stan, 2014).

För att få bostad i MKB behöver man stå i kö via portalen Boplats syd. Den genomsnittliga kötiden i Malmö är 3 år (Boplatssyd, u.å.). Hyrorna i bostäderna bestäms enligt Malmömodellen. Malmömodellen avgör hyrorna genom att värdera läge (geografiskt, mikroläge och våningsläge) och standard (180 parametrar avgör standarden) i varje lägenhet. Då Hyresgästföreningen förhandlar hyrorna med MKB bromsas marknadens inverkan hyrorna. Syftet är att skapa en rättvisare hyressättning som stämmer överens med hyresgästens värderingar, undvika omvandlingar till bostadsrätter samt att underlätta att bygga nya lägenheter. Intressant med Malmömodellen är att den ger lägenhetens läge större betydelse för hyressättningen (Bergsten & Josefson, 2006, sid. 11).

Andra röster om Seved och gentrifiering

Det har skrivits mycket om Seved och Södra Sofielund, både i media och i akademiska texter. Nedan sammanfattas empiriskt material från två texter som fördjupar bilden av Seved och Södra Sofielund från 2012. Eftersom Seved och Södra Sofielund har utvecklats snabbt de senaste åren kan detta material anses inaktuellt. Men det ger en bild av den utveckling området fortfarande befinner sig i vilket gör materialet relevant. Jag har även sammanfattat en uppsats som handlar om gentrifieringsprocesser kopplade till Malmö, bostadspolitik och planeringsdokument från 2012.

I "Seved: Problembild, åtgärder och samverkan" (Andersson, 2012) undersöks hur staden och andra aktörer jobbar för att minska kriminaliteten i området. Där intervjuas bland annat en privat fastighetsägare från området och en representant från MKB.

Fastighetsägaren berättar om de åtgärder som gjorts för att bemöta de problem som finns i området (droghandel och känsla av otrygghet). Fastigheternas fasader och innerutrymmen har renoverats, de

har genomfört tillbyggnad av lägenheter samt igenmurning av portar för att endast de boende ska få tillgång till sina innergårdar. Den private fastighetsägaren har prioriterat kvalitet och service framför pris på hyrorna. Arbete har även lagts ner på val av hyresgäster: ”Hyr du ut bra lägenheter är folket som bor här bra, är lägenheter dåliga är även folket det.” (Fastighetsägare, 2012 se Andersson, 2012, sid. 18).

Representanten från MKB betonar vikten av att hålla rent och snyggt för att de boende ska bry sig om området. Området har rört sig i en positiv utveckling på grund av förbättrad förvaltning; skötsamma familjer som tidigare flyttade ifrån området stannar, fler studenter har flyttat in och lägenheterna är i ett bättre skick även om de är små. Dock känner sig de boende fortfarande otrygga utomhus. För att åtgärda detta har buskar klippts ner och bättre belysning satts upp, klotter ska tvättas bort inom 24 timmar. Man har även initierat brottsförebyggande projekt såsom förbättring av kontakt mellan hyresvärd och boende, tillgängliga innergårdar, god kommunikation via tidningen Seveds-bladet samt Odla i stan och olika konstprojekt. Dessa insatser ska öka den sociala gemenskapen, tryggheten och minska brottsligheten. Enligt representanten från MKB kommer Seved vara en helt vanlig stadsdel inom fem år (Bo Social utvecklare, 2012 se Andersson, 2012, sid. 18-19).

I ”Röster från Seved” (Mody & Grammatikas, 2012) intervjuas unga tjejer (13-17 år) boende i och intill Seved för att få en beskrivning av området som inte brukar uppmärksammas i media. Generellt sett målar respondenterna upp en positiv bild av Seved med god gemenskap. Inför framtiden och sina framtida familjer önskar de dock flytta till något ”finare” område. De ser brister i boendemiljön såsom slitna lägenheter. Gällande trygghet känner några av respondenterna sig tryggare på Seved än andra platser i Malmö då de känner så många i området och har kunskap om vilka gator de skulle undvika under specifika tider. Andra känner sig lika otrygga där, som på andra platser i staden (Mody & Grammatikas, 2012, sid. 26- 29).

Gentrifiering i Malmö har på samma sätt som Seved hanterats i ett studentarbete: Malin Söderströms (2012) ”Gentrifiering, En undersökning av begreppet och fysisk förändring i Möllevången.” Här intervjuas Phillip Tanimura som jobbar på stadsbyggnadskontoret i Malmö med översiktsplanering och utvecklingsstrategier. Han menar att stadsplanerare på Malmö stad inte diskuterar gentrifiering i högre grad. Han tycker att det är en viktig process att känna till eftersom att de ej vill planera för bortträngning av människor. Han betonar kopplingen mellan processen och bostadspolitiken. Även om stadsplanerare kan informera beslutsfattare har de lite inflytande över upplåtelseformer och om hyresrätter ska omvandlas till bostadsrätter. Vidare menar han att god kontakt med fastighetsägare är a och o för att behålla identiteten i ett område. Genom en god dialog mellan staden och fastighetsägarna kan man undvika höjda hyror (Söderström, 2012, sid. 27).

Sammanfattning

Seved är välkänt i Malmö och resten av Sverige som fattigt och otryggt. Fler och fler röster höjs dock för att uppmärksamma dess fina gemenskap. Allt fler aktiviteter och event har kastat nytt sken på området. Detta i kombination med att fastigheter rustas upp och att konstnärsaktiviteter och odlingsprojekt börjar sätt sin fysiska prägel på området indikerar att något håller på att hända. Med tanke på hur staden utvecklats parallellt med detta (jag syftar på utbyggnaden av Triangeln, Citytunneln och Mobilia) verkar den fysiska och mentala barriärer kring området kunna försvinna. Frågan är vad detta får för konsekvenser för de boende i området.

Intervju med Områdeskoordinatören

För att fördjupa förståelsen för hur planerare och andra aktörer inom Malmö stads utveckling ställer

sig till gentrifieringsprocessen har jag intervjuat Områdeskoordinatoren för Seved; Hjalmar Falck. Han ansvarar för lokal samordning av arbetet med alla inblandade (föreningar, boende, fastighetsägare, näringsliv och Malmö stad).

Genomförande

Jag kontaktade Falck via mail som jag hittade på Malmö stads hemsida. Han svarade direkt och var villig att ses. Vi bestämde tid att träffas på kontoret i Seved. På plats förklarade jag kort vad mitt arbete handlade om och varför hans roll var intressant. Falck var van vid att göra intervjuer och ville inte vara anonym. Jag genomförde en semistrukturerad intervju där jag hade förberett teman (se Bilaga 1). Jag ställde öppna frågor enligt "tratt-tekniken" som innebär att man börjar intervjun med öppna frågor som man sedan smalnar av genom följdfrågor (Patel & Davidsson, 2010, sid. 78). Detta ledde till att Falck pratade fritt om sitt arbete och Seved samt hur Områdesprogrammet utvecklats under åren. Jag undvek att ställa ledande frågor utan lät honom prata och till viss del styra samtalet till frågor som rörde gentrifiering. Jag valde att jobba med en semistrukturerad metod då jag ville få en uppfattning av Falcks upplevelse av gentrifieringsprocessen och hur han upplevde sin makt att påverka den. Det var stor fördel att jag hade en del förkunskaper om Seved och ämnet när jag intervjuade honom, på så sätt behövde vi inte förklara olika projekt som man jobbade med på Seved. Eller diskutera definitioner av begrepp (Patel & Davidsson, 2010, sid. 81-83).

Falck är utbildad journalist och har mycket kommunikativa uppgifter i Seved. Han har stor insikt i vad som händer i området och är dessutom anställd av Malmö stad och var därför en källa till viktig information. Dock besitter han inte en vanlig position som stadsplanerare vilket kan försvaga min argumentation att han ger en bild av stadsplanerarens roll i gentrifieringsprocessen.

Intervju

Falck berättar att boendemiljön var mycket dålig i Södra Sofielund när Områdesprogrammet startade 2010. Tillsammans med Sydsvenskan (Skånes största dagstidning) och jurister besökte han fastighetsägarna och "avslöjade" hur illa de tog hand om fastigheterna. Sydsvenskan rapporterade om de oseriösa fastighetsägarna vilket ledde till att de byttes ut mot seriösa fastighetsägare. De nya hyresvärdarna rustade upp lägenheterna och fastigheterna utan att höja hyrorna. I vissa fall sänktes till och med hyrorna då de tidigare hyresvärdarna kapitaliserat på sina hyresgäster. Hjalmar Falck kallade inte upprustningen för renovering utan återställande av lägenheter. Han menar att Malmö stad och Områdesprogrammet är mycket aktiva för att undvika bortträngning i området. Bland annat genom att öka möjligheten till att göra boendekarriär, det vill säga flytta till större lägenheter i samma område, vilket innebär att bygga större lägenheter. Något som Malmö stad planerar att göra i Kvarteret Bryggeriet.

Kvarteret Bryggeriet kan även bidra till att sänka den höga omflyttningen (25 %). Omflyttningen beror troligen på att lägenheterna är små och att det fortfarande finns problem i området. Genom att bygga större lägenheter ökar man dels möjligheten till boendekarriär, dels till en blandad befolkningsstruktur vilket han tror är positivt. I dag är det många unga som flyttar till Seved då det finns många små, billiga lägenheter och att det anses trendigt. Många av de inflyttande har anknytning till kulturella aktiviteter som konst och musik.

Falck betonar fastighetsägarnas roll i staden som kärnan i problemet. Om man inte har en bostad att vara stolt över och trygg i är det svårt att känna ro i vardagen. För att råda bot på dessa problem menar Falck att lagstiftningen måste ses över. Vem som helst borde, enligt honom, inte kunna äga en fastighet. Han menar även att det är stadens ansvar att se till att människor har någonstans att bo. När renoveringarna pågick i början av Områdesprogrammet erbjöd Malmö stad tillsammans med de nya, seriösa hyresvärdarna reservlägenheter.

Vidare menar Falck att Områdesprogrammet stabiliserat och till och med förhindrat gentrifieringsprocessen. Om inte Områdesprogrammet satts in hade området troligen fortsatt att förslummats. När sedan Kvarteret Bryggeriet kommit till hade investerare sett möjligheten till att göra ett kap på fastigheter och gentrifieringsprocessen hade kunnat ha en annan karaktär än vad den har idag.

De resultat som kommit ut ur arbetet med Områdesprogrammet är ökat förtroende för staden och fastighetsägarna, större trygghet, ökat föreningsliv och ökad kultur. Detta har förstärkts av att Malmö stads politiker visat intresse av vad som pågår. Konceptet BID Sofielund har stora möjligheter att spridas i andra delar av staden. Den goda kontakten med fastighetsägarna, anser Falck, hindrar höjningar av hyror.

I Sofielund har vi så låga hyror att vi har råd att säga till fastighetsägarna att om ni går med i BID så kommer fastighetsvärdet kunna höjas. Det innebär inte att vi tränger ut människor utan att vi sakta med säkert får fart på företagandet kring fastighetsägandet. Fastighetsägarna har ju ögonen på sig, de vet de om, jag har mycket svårt att tro att de skulle lyxrenovera någon lägenhet. Det tror jag verkligen inte.
(Falck, 2014).

Analys och diskussion

Gentrifieras Seved?

Malmö stad menar att en av Seveds potentialer är dess kreativa invånare (Malmö stad, 2014). Många projekt pågår i området rörande konst och musik (Falck, 2014). Detta är också väldigt synligt i det fysiska området. Frågan är om denna kulturella rörelse är ett tecken på att tidiga gentrifierare är hemmastadda i området. Områdeskoordinatoren berättar att många av dagens inflyttare är unga kulturintresserade (Falck, 2014). Linnea Wettermark från Odlå i stan berättar att många odlingsintresserade flyttar in (Odlå i stan, 2014). Närodlad mat och konst är typiska intressen hos den urbana medelklassen eller de tidiga gentrifierarna. I så fall skulle det indikera att Seved befinner sig i steg ett eller två enligt Clays (1979) gentrifikationssteg. Det går också att koppla till Zukins (2010, sid.18) teori om att de tidiga gentrifierarna besitter ett stort kulturellt kapital men mindre materiellt vilket manifesteras i små butiker och dylikt. Att det finns efterfrågan på detta stärks av Områdeskoordinatorens förslag om att skapa små oaser kring i Sofielund med ölkaféer eller ”typ Möllans ost” (en liten, populär ostbutik på Möllevångstorget) (Falck 2014).

Samtidigt som de kulturella aktiviteterna är ett tecken på att urban medelklass använder Seved som scen för att manifestera sin livsstil är de mötesplatser i området. Motståndet mot förändringarna kring BID Sofielund tyder på en stark sammanhållning i området. Lilja (2011, sid. 31) menar att social sammanhållning är viktigt för att bromsa gentrifieringseffekterna. Med detta sagt vill jag inte påstå att BID har direkta kopplingar till bortträngning. Det skulle vara intressant att ta reda på vilka socioekonomiska och etniska grupper som representeras i motståndet och de kulturella aktiviteterna.

Samma komplexitet finns i odlingarna på Seved. Odlå i stan bygger på en tydlig brukarmedverkan med representanter från många olika grupper. Tanken är att de ska vara en länk mellan fastighetsägare och boende vilket också verkar fungera bra. Detta stärker sammanhållningen vilket skulle kunna göra att människor säger emot om människor skulle bli bortträngda. Samtidigt ligger

närodlad och ekologisk mat i linje med den urbana medelklassens smak. Människor som flyttar till Seved gör det i vissa fall på grund av odlingsmöjligheterna vilket tyder på att de har makt att välja boende och att deras livsstil styr deras boendeval. Även detta karaktäriserar den urbana medelklassen (Lilja, 2011, sid.34). Zukin (2010, sid. 196-210) beskriver hur odlingar både kan vara en broms mot gentrifiering samtidigt som de kan vara ett sätt att öka områdets attraktivitet. I Seveds fall är det svårt att avgöra vilket.

Fastigheter och fastighetsägare

Bostaden spelar en viktig roll i frågan om gentrifiering. Tillgången på prisvärda lägenheter är grundläggande för att människor inte ska trängas bort. Detta menar många av de viktiga aktörerna i Seved (Områdeskoordinatoren MKB och stadsplanerare i Malmö stad). De betonar vikten av god kontakt mellan staden och fastighetsägare. Detta för att skapa ett rent och tryggt område vilket genererar stolthet och trygghet. Med en god dialog menar man även att höjda hyror kan undvikas. Samarbetet BID Sofielund är tänkt att vara en plattform för denna typ av kontakt (Bringmark, 2010; Söderström, 2012, sid. 27; Hjalmar Falck, 2014). Detta stöds av forskning. Boverket (2005, sid. 18) menar att boendet är grundläggande för vi ska må bra och för att integrationen ska fungera. Hedin et al. (2012, sid. 444) visar på hur den förändrade bostadspolitiken lett till ökad segregation. Hedin (2010) menar att beslutsfattare och byggsektorn måste samarbeta för att bygga bostäder som alla har råd med. Även forskaren Byrne (2003 se Hedin 2010, sid. 16) som har ett emancipatoriskt perspektiv på gentrifiering anser att det är viktigt att bostadsmarknaden är jämlik för att gentrifieringen inte ska ha bortträngande effekter.

Frågan kvarstår dock om ett samarbete som BID, där man planerar att använda pengarna för att rusta upp området, kan leda till höjda priser på bostadsmarknaden. Hjalmar Falck (2014) menar att så inte är fallet då projektet bygger på ett starkt samarbete mellan staden och fastighetsägarna. På så sätt ska de upprätthålla ett starkt medborgarinflytande och bromsa gentrifieringen genom att inte låta marknaden styra fastighetspriserna alltför mycket.

Ett intressant inlägg på detta skulle kunna vara MKB:s hyressättning som till viss del styrs av det geografiska läget enligt Malmömodellen. Jag har inte fördjupad kunskap i Malmömodellen men om hyror höjs i takt med att områdets status höjs genom integrering kan det leda till indirekt bortträngning (Bergsten & Josefson, 2006, sid. 11).

I intervjuer med fastighetsägare i Seved uttrycker de vikten av typ av hyresgäst. Representanten från MKB ger uttryck för vilken typ av hyresgäst som är ”positiv”, han menar att ett ökat antal studenter är positivt för området. Den privata fastighetsägaren är betydligt mer kontroversiell i sitt uttalande om hyresgäster där han menar att bra lägenheter leder till bra hyresgäster. Densamme har prioriterat kvalitet på lägenheter framför billig hyra (Andersson, 2012) vilket borde betyda att hyran höjts. Kvalitén på lägenheter är viktig för en samhällelig integration men det får inte leda till diskriminering (Boverket, 2005, sid. 18).

Konflikter och medborgarinflytande

Både Zukin (2010) och Hedin (2010) menar att medborgarinflytande är en viktig del för att bromsa gentrifieringen. Lilja (2011) betonar vikten av lokal samhörighet för att grupper ska kunna organisera sig mot bortträngningar och förändringar bestämda uppifrån. I Seved verkar det som att medborgardialogen har misslyckats när det gäller BID Sofielund eftersom att flera invånare ger uttryck för missnöje. Det är svårt att veta om det beror på att kommunen misslyckats kommunicera BID:s syfte eller om det beror på syftet med samarbetet. Flera röster talar emot samarbetet då de känt sig överkörda och inte blivit tillfrågade medan andra sätter sig emot själva syftet som de menar är att höja värdet på fastigheterna. Vilket det ju också är, till viss del, enligt Hjalmar Falck (2014). Organiseringen mot BID Sofielunds skulle kunna tolkas som de konflikter som uppstår vid

gentrifiering när klassklyftorna är stora (Clark, 2005, sid. 25-27). Enligt Clay (1979) startar dessa konflikter i steg tre i gentrifieringsprocessen, de brukar karaktäriseras av att medelklassen ställer krav på medborgarinflytande och bekämmande av brottslighet. Han menar även att det i vissa fall kan leda till konflikter mellan medelklass och arbetarklass. I denna konflikt, som jag endast studerat i sociala medier, är det tydligt att konflikten är mellan makthavarna och befolkningen (I love Seved, 2014). Återigen skulle det vara intressant att undersöka vilka som deltar i protesterna. Är det den utbildade, urbana medelklassen som gör uppror mot att fler gentrifierare omedvetet ska utveckla den process de själva skapat? Eller är det en sammansättning människor från olika socioekonomiska och etniska grupper som samlats på grund av ett gemensamt egenintresse: att få behålla sina lägenheter och rätt till påverkan på sitt eget område?

Litet område, medial uppmärksamhet och snabba förändringar

Seved är ett litet område, tydligt avgränsat från omkringliggande stadshuskvarter och industriområde. Att Malmö stad väljer att jobba med ett litet, avgränsat område motiverar de med att det blir lättare att skapa sig en lokal förankring i området. Jag funderar på om detta kan ha betydelse för dess snabba och synliga förändringsprocess. Enligt Clay (1979) påbörjas ofta gentrifiering i två – tre kvarter. Området har i förhållande till sin storlek fått stor medial uppmärksamhet, både positiv och negativ (DN, 2014; Sydsvenskan, 2014). Eftersom att Områdesprogrammet jobbat med ett fysiskt begränsat område som från början var väldigt nedgången är det kanske inte konstigt att förändringen skett så snabbt och synligt. Jag tror att det har stor betydelse för hur de inslag som jag kopplat till gentrifikationsprocessen tagit så pass stor plats i Seved. Precis som Zukins (2010) arbete i Harlem visar finns det fortfarande tydliga indikatorer på att Seved är ett segregerat område. Kriminalitet och omflyttning är hög och det är låg inkomst- och utbildningsnivå. Frågan är om de fysiska upprustningar som nu sker, eller kommer ske, i offentliga rum och på fastigheter hotar den historiska autenticiteten och sociala sammanhållning som finns.

Planerarens roll

Hjalmar Falck (2014), Områdeskoordinatör för Seved, känner till begreppet gentrifiering. Exempelvis kallade han upprustningen av lägenheterna i Seved för ”återställande till deras ursprungliga standard” (Falck, 2014) istället för renovering eller upprustning, vilket tyder på medvetenhet kring debatten. Han menar att Malmö stad inom Områdesprogrammet aktivt jobbar mot processens negativa effekter såsom bortträngning. Genom att ha god kontakt med hyresvärdarna hoppas de på att hyrorna inte höjs när områdets rykte förbättras. För att minska omflyttningen vill Falck även öka möjligheten till karriärboende genom att bygga större lägenheter i området. Att det leder till att ekonomiskt starkare grupper flyttar in ser han inte som ett problem. Det behöver inte betyda höjda hyror i resten av området snarare får man en blandad befolkningsstruktur vilket kan vara positivt. Ett sådant uttalande kan kopplas till det som forskare kallar ”third way gentrification” (Hedin, 2010, sid. 26-27). Vilket innebär att makthavare aktivt sätter igång en gentrifikationsprocess. Gentrifieringen har under sent 1900-tal och 2000-talet blivit alltmer beroende på politiska beslut (Lees, Slater & Wyly, 2010, sid. 35). Att hoppas på att hyresvärdarna inte höjer hyrorna och samtidigt jobba för att bygga större, och även lyxigare lägenheter enligt Malmös ÖP (2000), för att skapa en blandad befolkningsstruktur känns lite naivt. Samtidigt är trångboddheten hög och möjligheten till karriärboende är positivt. Även om delar av Falcks retorik går att koppla till gentrifieringsprocessen betyder det inte att han tillsammans med staden ignorerar dess negativa konsekvenser.

Att sträva efter att minska omflyttningen genom att skapa karriärboenden kan vara ett sätt att minska segregationen då hög omflyttning är ett tecken på segregation av resurssvaga områden. Men det betyder inte att området automatiskt blir integrerat eller att gentrifieringen bromsas som Falck

påstår. Samtidigt menar Falck att Områdesprogrammet bromsat gentrifieringen genom att slänga ut oseriösa hyresvärdar som "kapitaliserar på marginaliserade grupper" (Falck, 2014). Det har gjort att fler människor fått tillgång till långsiktiga kontrakt vilket Lilja (2011, sid. 31) menar är viktigt för att kunna organisera sig mot bortträngningseffekter.

Clark (2005, sid. 28) och Hedin (2010, sid.39) betonar vikten av att politiker, stadsplanerare och forskare måste vara väl insatta i gentrifieringen för att kunna hantera dess utmaningar. Även Zukin (2010, sid. 244- 246) menar att stadsplanerare och makthavare måste jobba för att bevara den sociala och estetiska autenticiteten vilket innebär att de måste vara medvetna om vad som hotar den. Falcks uttalande att små caféer, "typ Möllans ost" (Falck, 2014), skulle passa i området indikerar att han inte är det. Sådana platser är typiska för den urbana medelklassens livsstil och skulle absolut kunna höja områdets attraktivitet, vilket skulle kunna höja hyrorna, vilket skulle kunna förintä dess attraktivitet.

Hedin (2010, sid. 25) har visat på hur privata och statliga aktörer samarbetar för att påbörja gentrifikationsprocesser genom att använda sig av emancipatorisk retorik. BID Sofielund, Områdesprogrammet och Hjalmar Falck talar om blandad befolkningsstruktur och upprustning samtidigt som fastighetsföretagandet kan komma igång. Samtidigt står det skrivet i Områdesprogrammet att : "Förnyelse ska ske med varsamhet. Ingen ska trängas ut." (Södra innerstadens stadsdelsförvaltning, 2010, sid. 13). Projekt, initierade av makthavare och stadsplanerare som dessa, kan ha kopplingar till gentrifikationsprocesser där människor trängts bort både direkt och indirekt. Områdeskoordinatören verkar medveten om gentrifikationsprocessens komplexitet. Man skulle kunna tolka hans inställning till processen som insiktsfull emancipatorisk; han ser gentrifieringen som något positivt samtidigt som han erkänner dess negativa konsekvenser och försöker jobba mot dem.

Slutsats

Klassisk gentrifiering i låginkomstområden är inte den vanligaste typen av gentrifiering. Idag ser vi snarare en trend av filtrering av dessa områden. De rika områdena blir rikare de fattiga områdena fattigare. Seved har varit filtrerat men går nu mot en förändring. För att undvika socioekonomisk polarisering och segregering räcker det inte med att jobba för social hållbarhet i ett litet område. Det kan tvärt om innebära homogenisering och bortträngning. Malmö stad måste aktivt jobba mot segregation, med en jämlik bostadsfördelning och staden som helhet.

Gentrifieringens process är extremt komplex. Människor som jobbar med städer, antingen på gräsrotsnivå eller i maktens korridorer, kan inte sätta handklovar på sig själva bara för att de riskerar att gentrifiera så fort de vill skapa en mötesplats. Dock är det viktigt att planera med ett inifrånperspektiv. Om staden kommer utifrån stadsdelen och bestämmer vad invånarna behöver riskerar stadsdelen att homogeniseras och invånarna känner sig ignorerade. Medborgardialog, i kombination med en jämlik bostadspolitik, verkar vara det som forskare och stadsplanerare tror på.

Mycket indikerar att det som pågår i Seved är början på en klassisk gentrifikationsprocess. Gentrifieringens komplexitet visar sig i konsekvenserna av odlingar, konstprojekt och BID Sofielund. De bidrar till sammanhållning och förbättrar de boendes livsvillkor vilket bromsar gentrifieringen och bidrar till integration. Samtidigt lockar dessa attribut nya invånare från den urbana medelklassen. För att inte människor ska trängas bort gäller det att vara vaksam på höjda fastighetspriser och hyror.

Det är tacksamt att använda sig av Clays (1979) gentrifieringsstege. Enligt den verkar Seved befinna sig i steg ett eller två. Dock bör man ta i beaktning att stegen blivit kritiserade för dess snävhet. Alla områden går igenom unika utvecklingar och de går att studera från många olika perspektiv. Därför

är det omöjligt att sia om framtiden. Idag känns Seved fortfarande långt ifrån gentrifierade Södermalm i Stockholm.

Det var tydligt att Områdeskoordinatören Hjalmar Falck, och därmed Malmö stad, var bekant med begreppet gentrifiering och förstod dess negativa konsekvenser. Dock är många av de aktiviteter och formuleringar kring Seved slående lika de exempel forskare observerat i gentrifierade områdens tidiga skede. Även om kommunen jobbar aktivt mot bortträngning genom att motarbeta höjda hyror och omvandlingar till bostadsrätter finns det en kulturell aspekt som inte får glömmas bort. Där tror jag medborgardialog är oerhört viktigt för att de mötesplatser som skapas i form av torg, gaturum, event, gallerier, affärer och restauranger får en lokal förankring. De måste motsvara de boendes smak och konsumtionsvanor. Hjalmar Falck menar att pengarna som BID Sofielund genererar ska investeras i de boendes förslag vilket även det tyder på en medvetenhet om gentrifieringens konsekvenser.

Framtida forskning

Slutsatserna och insikterna från diskussionen kring fallstudien har lett fram till fler frågor och funderingar.

När Seved blir en del av BID Sofielund skulle det vara oerhört intressant att se vad som händer med sammansättningen på befolkningen, medborgarinflytandet och om hyrorna/fastighetspriserna höjs. För att ta reda på hur man kan undvika eventuella negativa konsekvenser skulle man kunna jämföra med andra städer där man använt sig av BID.

För att få en bättre förståelse huruvida stadsplaneraren och Malmö stad ställer sig till gentrifieringsprocessen hade ytterligare intervjuer med Hjalmar Falck varit intressant då min kunskap i ämnet blivit större efter intervjun. Det hade exempelvis varit intressant att höra hans inställning till det motstånd som väckts mot BID Sofielund. Man skulle även kunna intervjua de andra Områdeskoordinatörerna om sina områden. På så sätt skulle man kunna jämföra inställning till processen och få en större förståelse för var på gentrifieringsskalan Seved befinner sig.

Jag har funderat mycket på hur den fysiska och kulturella förändringen inom gentrifiering påverkar människors mående. Manifesterar de nya invånarnas livsstil och konsumtion en makt som skapar distans mellan människor från olika samhällsklasser? Vad händer med människor när ett område förändras väldigt snabbt? Odlingarna i Seved är en mötesplats som skulle vara intressant att undersöka då en bred grupp har ett intresse i odling. I likhet med stadsodlingar i New York är de beroende av ett demokratiskt stöd från boende i området för att besitta en moralisk rätt till marken de odlar. I odlingarna på Seved finns en plattform att undersöka ovan nämnda frågeställningar på.

Egen reflektion

De forskare jag valt hade ett revanschistiskt perspektiv på gentrifiering. Något jag inte kände till när jag valde dem. Detta har naturligtvis färgat min uppsats och mina slutsatser kring Seved. Av den inblick jag fått i gentrifieringsforskningen verkar relativt få forskare ha ett emancipatoriskt perspektiv vilket förklarar en del av min uppsats riktning. Eftersom att gentrifiering är en komplex och bred process som berör många vetenskaper är min litteraturstudie endast en sammanfattning av en del av forskningen på ämnet. Mitt val av författare kan ha färgats av Malin Söderströms uppsats "Gentrifiering, en undersökning av begreppet och de fysisk förändring i Möllevången." vilket kan vara negativt men det gjorde också att jag kunde bygga vidare på hennes undersökning om hur Malmö stad ställer sig till processen.

I Fallstudien om Seved har jag inte haft möjlighet att delta i, eller undersöka, aktiviteter och möten med medborgarna i Seved. Genom intervjuer med aktiva i området skulle jag få en bättre förståelse för om konstnärsprojekt och odlingar är en del i tidiga gentrifierarens livsstil eller om mötesplatserna förbättrar livsvillkoren för alla samhällsklasser som bor i Seved. Min medelklassbakgrund lär ha färgat min tolkning av litteraturen och resultatet av fallstudien. Eftersom att jag är en del av den klass som "tar över" låginkomstområden i en gentrifieringsprocess kan dess varianter och konsekvenser vara svåra att upptäcka. Därför är det svårt att urskilja vilka aktiviteter och fenomen i Seved som går i linje med en urban medelklass smak och vilka aktiviteter och fenomen som bygger på engagemang från andra, eller blandade, socioekonomiska grupper. Det är lätt att döma ut Malmö stad för deras formulering kring att en av Seveds potentialer är kreativa invånare. Men vem har sagt att dessa kreativa invånare tillhör en urban medelklass? Malmö stads formulering betyder inte att staden vill gentrifiera Seved.

En annan brist är intervjupersonen Hjalmar Falcks yrkesroll. Han är i grunden journalist och har en kommunikativ, samordnad roll i Seved. Även om mycket av hans arbete går ut på att ta hitta lösningar i form av fysiska förändringar är hans beröringspunkter med landskapsarkitektur relativt få. Dock vill jag påstå att förändringarna som sker på Seved i allra högsta grad har att göra med det fysiska rummet. Det var därför intressant att intervjua någon med stor kännedom om området.

Även om jag i uppsatsen förhållit mig kritiskt till hur man i allmänhet pratar om segregering (som ett problem kopplat till låginkomstområden och inte separation mellan grupper) märker jag att jag är färgad av den retoriken. Flera gånger under uppsatsskrivandet har jag kallat låginkomstområden för segregerade områden. Vilket jag sedan gått tillbaka och ändrat. Jag tycker det är viktigt att inte glömma bort att höginkomstområden är minst lika segregerade och att det läggs liten kraft på att integrera dem. Det leder mig till frågan om vad som händer när man ringar in Seved och andra låginkomstområden som problemområden. Förstärker man bilden av dem som otrygga och otrygga? Har jag genom att skriva denna uppsats förstärkt stigmatiseringen av Seved?

Referenser

Alvesson, M. & Skoldberg, K. (2008) *Tolkning och reflektion. Vetenskapsfilosofi och kvalitativ metod*. Andra upplagan. Danmark: Narayana press.

Andersson, B. (2012) *Seved: Problembild, åtgärder och samverkan. Analys genom social desorganisation och broken windows utifrån lokala aktörers beskrivningar*. Malmö Högskola. Kriminologi III. [online] Tillgänglig via:
<http://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/14344/Seved%20-%20Problembild,%20%E5tg%E4rder%20och%20samverkan.pdf?sequence=2>
Kandidatexamensarbete. [2014-05-15].

Bergsten, E. & Josefson, D. (2006) *Hyressättning enligt Malmömodellen*. Lunds tekniska högskola, Lunds Universitet. Avdelningen för fastighetsvetenskap. [online] Tillgänglig via:
http://www.lantm.lth.se/fileadmin/fastighetsvetenskap/utbildning/Examensarbete/06_5135_Emil_Bergsten__Daniel_Josefson.pdf Masterexamensarbete. [2014-05-15].

Bringmark, K. (2010). Ser möjligheterna i Seved. *Skånska dagbladet*. 20 december. [online] Tillgänglig via: <http://www.skanskan.se/article/20101220/MALMO/712199930> [2014-05-02].

Boplats Syd, (u.å.). *Boplats Syd i siffror 2013*. [online] Tillgänglig via:
<http://www.boplatssyd.se/nyheter/boplats-syd-i-siffror-2013> [2014-05-08].

Boverket (2007) *Vad är integration och vad är segregation?* 1:a uppl. Karlskrona: Boverket internt.[online] Tillgänglig via:
http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2007/vad_ar_integration_och_vad_ar_segregation.pdf 1:a uppl. Karlskrona: Boverket internt. [2014-05-15].

Clark, E. (2005) The order and simplicity of gentrification- a political challenge. I: Lees, L. Slater, T. & Wyly, E. (red) (2010) *The gentrification reader*. Sid.24-29.

Clay, P. (1979) The Mature Revitalized Neighborhood: Emerging Issues in Gentrification. I: Lees, L. Slater, T. & Wyly, E. (red) (2010) *The gentrification reader*. Sid. 37-39.

DN (2014-05-02) *Resultat för "Seved"*. [online] Tillgänglig via: <http://www.dn.se/extern-sok/?s=seved> [2014-05-02].

Glass, R (1964) From London: Aspects of Change. I: Lees, L. Slater, T. & Wyly, E. (red) (2010) *The gentrification reader*. Sid. 7.

Hackworth, J. & Smith, N. (2001) The Changing State of Gentrification. I: Lees, L. Slater, T. & Wyly, E. (red) (2010) *The gentrification reader*. Sid. 65-76.

Hardingz, M. 2014. En nybildad förening bestående av boende och fastighetsägare i Sofielund kräver krafttag mot kriminaliteten. *I love Seved -grupp på Facebook*. [Forum] (2014-05-04) <https://www.facebook.com/iloveseved?fref=ts> [2014-05-09].

Hasseln, D 2014. En nybildad förening bestående av boende och fastighetsägare i Sofielund kräver krafttag mot kriminaliteten. *I love Seved -grupp på Facebook*. [Forum] (2014-05-04) <https://www.facebook.com/iloveseved?fref=ts> [2014-05-09].

Hedin, K. (2010). *Gentrifiering, socialgeografisk polarisering och bostadspolitiskt skifte*. Lic.- avh. Lunds Universitet. Lund: Media-Tryck. [online] Tillgänglig via: <http://lup.lub.lu.se/luur/download?func=downloadFile&recordId=1608681&fileId=1608693>. [2014-05-15].

Hedin, K., Clark, E., Lundholm, E., & Malmberg, G. (2012) Neoliberalization of housing in Sweden: Gentrification, filtering and social polarization. *Annals of the association of American Geographers*. Vol. 102. sid. 443-463.

I love Seved (2014). I love seved- gruppen. *Facebook*. [Forum] Tillgänglig via: <https://www.facebook.com/iloveseved?fref=ts> [2014-05-22].

Karlsson, S. (2011-07-01). *Historiska platser, personer och händelser, Sofielund*. [online] Tillgänglig via: <http://www.malmo.se/Medborgare/Kultur--noje/Arkiv--historia/Kulturarv-Malmo---Historiska-platser-personer-och-handelser/P-S/Sofielund.html> [2014-04-29].

Lempert, Å. (2013). Rum för konsten. *Vårt Malmö*. 5 maj. [online] Tillgänglig via: <http://www.malmo.se/download/18.515ca60813f7697e474ae/1383649512446/VM%23052013.pdf> [2014-05-02].

Lees, L. Slater, T. & Wyly, E. (2010) Introduction to Part Two. I: Lees, L. Slater, T. & Wyly, E. (red) (2010) *The gentrification reader*. Sid. 33-36.

Lilja, E. & Pemer, M. (2010). Boendesegregation – orsaker och mekanismer: En genomgång av aktuell forskning. Bilaga 1 i *Socialt hållbar stadsutveckling- en kunskapsöversikt*. [online] Tillgänglig via: <http://www.boverket.se/Global/Webbokhandel/Dokument/2010/Bilaga%201.pdf>. Rapport, Stockholm: Boverket. [2014-05-15].

Malmö stad, (u.å.). *Områdesprogram Seved*. [online] Tillgänglig via: <http://www.malmo.se/Kommun--politik/Sa-arbetar-vi-med.../Omradesprogram/Fem-omraden/Seved.html> [2014-04-11].

MKB, (u.å. a). *Vår vision*. [online] Tillgänglig via: <http://www.mkbfastighet.se/templates/PageStandard.aspx?id=886> [2014-05-02].

MKB, (u.å. b). *MKB:s nya Konstnärshotell*. [online] Tillgänglig via: <http://www.mkbfastighet.se/templates/Article.aspx?id=155044> [2014-05-02].

Mody, A. & Grammatikas, A. (2012). *Röster från Seved*. Malmö Högskola. Socionomprogrammet. Kandidatexamensarbete. [online] Tillgänglig via: <http://dspace.mah.se/bitstream/handle/2043/13377/R%F6ster%20fr%E5n%20Seved%2017%20januari%20PDF.pdf?sequence=2> Kandidatexamensarbete. [2014-05-02].

Odla i stan, (u.å.). *MKB*. [online] Tillgänglig via: <http://www.odlaistan.nu/mkb/> [2014-05-02].

Patel, R. & Davidson, B.. (2010). *Forskningsmetodikens grunder att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. Johanneshov: TPB.

Stadsbyggnadskontoret (2012). *Planprogram Kvarteret Bryggeriet*. Malmö: Malmö Stad. [online]

Tillgänglig via:

<http://www.malmo.se/download/18.3744cbfb13a77097d879b00/1383643925888/6041+Planprogram+Bryggeriet+samr%C3%A5d+liten+fil.pdf> [2014-05-02].

Stadsbyggnadskontoret (2001a). *Översiktsplan för Malmö 2000. Kapitel 2 Huvudstrukturer*.

Malmö: Malmö stad. [online] Tillgänglig via:

<http://www.malmo.se/download/18.29aeafd91411614c89678ec/1383646983020/2sid37-57.pdf> [2014-05-02].

Stadsbyggnadskontoret (2001b). *Översiktsplan för Malmö 2000. Kapitel 5 Stadsdelarna*. Malmö:

Malmö stad. [online] Tillgänglig via:

<http://www.malmo.se/download/18.29aeafd91411614c89678f4/1383646985670/5sid265-289.pdf> [2014-05-02].

Strömberg, A. (2007). *Samordning, hyfs och reda. Stabilitet och förändring i svensk planpolitik 1945-2005*. Diss. Uppsala universitet. Stockholm: Elanders Gotab. [online] Tillgänglig

via:<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:170079/FULLTEXT01.pdf> [2014-05-02].

Svensson, J. (2013). Sharon Zukin. *Arkitektur*. Nr. 5. sid. 54-57.

Sydsvenskan (2014-05-02) *Resultat för "Seved"*. [online] Tillgänglig via:

<http://www.sydsvenskan.se/sok/?q=seved> [2014-05-11].

Södra innerstadens stadsdelsförvaltning (2010). *Områdesprogram: Seved*. Malmö: Malmö stad.

[online] Tillgänglig via:

http://www.malmo.se/download/18.77b107c212e1f5a356a800018593/1383649396793/Omradesprogram_Seved_bigversion_l%C3%A5g.pdf [2014-05-04].

Söderström, M. (2012). *Gentrifiering En undersökning av begreppet och fysisk förändring i Möllevången*. Sveriges Lantbruksuniversitet. Landskapsarkitekturprogrammet. [online] Tillgänglig

via:http://stud.epsilon.slu.se/4699/1/soderstrom_m_120815.pdf Självständigt arbete vid LTJ-fakulteten. [2014-05-02].

Zukin, S. (1987) Gentrification: Culture and capital in the urban core. I: Lees, L. Slater, T. & Wyly,

E. (red) (2010) *The gentrification reader*. Sid. 220-232.

Zukin, S. (2010). *Naked city. The death and life of authentic urban places*. Oxford: University press.

Muntliga källor

Falck, H. (2014). Områdeskoordinator för Malmö stad, 2014-04-28.

Wettermark, L (2014). Odlar i stan, 2014-03-25.

BILAGA 1

Temat till intervju

- Respondentens roll i Seved och Malmö stad
- Konsekvenser av Områdesprogram
- Gentrifieringens påverkan på boende